

Beste lezers,

2016 is een jaar waar we fier mogen op terugblikken.

Naast de 10 praatcafés, 6 prachtige tijdschriften en een leerrijke uitstap waren er nog een paar opmerkelijke verwezenlijkingen.

Onze open-monumentendag, die volledig in het teken stond van het “oud-gemeentehuis van Wolvertem”, was een heel groot succes.

Wij mochten een 600-tal bezoekers ontvangen. Een 5-tal gidsen vertelden de merkwaardige geschiedenis van dit gebouw en de geïnteresseerden ontvingen een mooi speciaal nummer van ons tijdschrift.

De ploeg van archivering verwerkte naast talrijke andere schenkingen, ook de gift van wijlen Jan Verbesselt, auteur van o.a. “Het Parochiewezen van Brabant”. Dit immense werk resulteerde in 161 grote archiefdozen met boeken, andere documentatie en 80 kaarten.

Een werkgroep rond het prestigeproject 14-18 (WO I) werd opgestart. Wij zullen U hiervan verder berichten via ons tijdschrift, Facebook, website, e-mails, flyers en het gemeentelijk informatieblad.

Archeologisch onderzoek op de Imde-kouter vond reeds plaats en zal verder worden uitgewerkt.

Onze betalende leden ontvingen een ledengeschenk: de verzamelde blogs van Jef De Cuyper in boekvorm.

Verder wil ik opnieuw ons gemeentebestuur, de openbare bibliotheek en de cultuurraad bedanken voor hun steun en medewerking.

Zonder hen en al onze vrijwillige medewerkers, leden en sponsors zou Berla niet de erfgoedvereniging zijn die stilaan bij volledige bevolking van onze gemeente gekend is. En ondertussen ook al ver daar buiten.

Tenslotte wens ik iedereen een voorspoedig 2017.

Met vriendelijke groeten,

Jan Verbelen,

voorzitter.

Is erfgoed ook iets dat jij belangrijk en waardevol acht? Wil je ons een steuntje in de rug geven?

Wel, kom dan ook als lid bij onze kring en help ons de waardevolle zaken van gisteren door te geven aan allen die na ons komen...

Hoe?

GEWOON LID: stort € 20 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres
of nog beter:

STEUNEND LID: stort € 40 op rekening BE80.7380.4197.7477 met vermelding van jouw email of jouw postadres.

En samen zorgen we dat ons gezamenlijk verleden niet vergeten zal worden.

DE ZIJTRAP VAN HET OUD-GEMEENTEHUIS VAN WOLVERTEM

Toen we de opzoekingen voor onze jongste openmonumentendag deden, ontdekten we op een oud plan (zie *Berla nr. 109, blz. 9*) dat er aan de rechtergevel een bijkomende ingang met een trap getekend stond.

Niemand scheen daar het fijne van te weten, zelfs niet of die daar ooit wel gestaan had of dat het indertijd bij een architectenidee gebleven was.

We zijn toen van pre-1926 postkaarten (want toen gebeurde de tweede restauratie en verdween die trap) kleine hoekjes gaan uitvergroten om aan te tonen dat die bijkomende ingang en trap wel degelijk ooit moeten bestaan hebben.

Het probleem was immers dat alle oude postkaarten die we kenden alleen de voor- en/of de linkergevel toonden.

Maar tijdens onze opendeurdag in het oud-gemeentehuis kwam **Jef Thielemans** uit Wolvertem daar ook een kijkje nemen en die vertelde ons spontaan dat hij nog een erg oude postkaart had waar die zijtrap wel degelijk goed op te zien was.

Dit is een heel zeldzame afbeelding.

Ze dateert zeker van vóór 1926 en volgens de info van Jef Thielemans moet de foto waarschijnlijk zelfs uit de laatste jaren van de 19de eeuw stammen.

Naast dit beeld bezorgde hij ons ook nog een ingekleurde versie van een postkaart, die op de voorpagina van dit tijdschrift staat.

Voor beide afbeeldingen onze dank, we hebben weer wat nieuws ontdekt...

E.V.B.

KRONIEK VAN HET HOF GENAAMD 'S HEEREN CAMME

Marc Gillisjans

Brouwerij te Imde, bekend sinds 1385. De geschiedenis van s' Heeren Camme of kortweg de Camme genoemd, gaat samen met deze van het Hof te Elderen. Het Hof te Elderen ¹ had een eigen cijnhof en de ernaast liggende brouwerij genaamd de Kam werd tot aan de Franse bezetting de vergaderplaats van de schepensbank van Imde-Wolvertem.

Kadastraal gelegen sectie C 278/281 op de kaart van Popp-Wolvertem.

1597, ... naer die camme van Impde ... (AAM, bundel Meuzegem 31);

1649, ... brauwer in de camme ... (GW, 163);

1673, ... eene groote Camme metten weyden ... neffen het vs. hof van Elderen ... (SG 7753, 400v)

1700, ... den Kam .. 14 bunders ... (LH 160, 60 en KP 1171, K 1);

1835, ... ferme et brasserie dite Den Cam ... (NB 35432, 236); .. den Kamp F 278/281 .. (KL);

1611, ... in sheeren Camme ... (SG 8511, xv);

1779, ...s' heeren Cam ... (NB 8859, 58);

1828, ... het pachthof 'sHeeren Kamme ... (NB 36378, 292);

1829 / 1851, ... in de herberg sheeren kam te Impden ... (NB 36406, 208);

1950, De Kam ... (v.).²

¹ Reeds vermeld in 1265: *Parochiewezen in Brabant* door Jan Verbesselt p. 78-79.

² AAM = Archief van het Aartsbisdom; GW = Geschiedenis van Wolvertem; LH = Leenhof van Brabant; KL = Kadastrale Legger; KP = Kaarten en Plannen; NB = Notariaat; SG = Schepengriffie.

RA Leuven: *Schepengriffie van Wolvertem 8515 p. xv & 44, 52, enz. – rekeningen van Louis Verreycken.*

De oudste bundel rekeningen van de Heer van Imde dateert uit 1611 en hierin vinden we verschillende keren vermeld ... **Hendrik Fierens** ³ *brouwer tImpde in sheeren camme ...*

Anno 1613 betaalde hij voor de huur van de Kam en zijn erf, samen een dagwand groot, drie kleine boomgaardekens samen 1 ½ dagwand en twee blokken land op de Imdekouter, samen 2 dw 77 r de som van 66 Rg. Voor de schuur betaalde hij nog eens 15 Rg huur en voor het Hoogeussel en het Zeybroeck 30 Rg per jaar.

Het was toen het 8ste jaar van zijn termijn van 12 jaar zodat we hem zeker reeds omtrent 1605 in de Kam kunnen situeren.

Hij had toen reeds achterstal op zijn huurpacht want in 1613 korte hij hierop 74 Rg 11 stuivers af en in 1614 korte hij 49 Rg 5 st af; in de uitgaverekeningen van de Heer vinden we dat deze laatste bij Hendrik voor 12 pond rundvlees kocht en meerdere keren enkele amen kuit.⁴

De heer van Imde diende Hendrik ook nog te betalen voor zijn transport van kalk en van stenen die hij te Vilvoorde met wagen en drie paarden was gaan halen in augustus 1613 en ook om op kermisdag te Imde aan de gildebreeders een ton bier te hebben gegeven.

³ Hendrik wordt vernoemd als armenmeester en schepen. Hij was getrouwd met Stephania Meert en had hiermee te Imde zeker drie kinderen. Na zijn dood hertrouwde Stephania te Imde op 07.05.1624 met Francis de Proest met wie ze te Imde nog twee kinderen bekam, Willem en Maria. Van Frans vinden we een grafsteen links tegen de kerkmuur van Imde met de tekst *hier leyt begraeven den eersaemen franchois de proest in synen leven brauwer ende pachter in de camme van den edelen heere audiencier louis franchois vereycken tot imde ende oock in synen leven borghemeester van wolverthem oudt 52 jaeren die sterft den 18 septembris 1649 bidt voer die siele*

⁴ Een aam is een inhoudsmaat voor vloeistoffen en die we mogen berekenen op ongeveer 150 liter; met kuit wordt bedoeld kuitbier, een licht tafelbier.

Schepengriffie Wolvertem 8516 p. 8v, 24, 28

Dat jaar werden er in de rekeningen van de Heer van Imde posten ingeschreven voor reparaties die aan de Kam werden gedaan.

Zo moest de brouwketel worden herhangen en men had 1000 boomkarelen ⁵ nodig gehad, verder werden de kepers van de stallen herlegd omdat men ze met schaliën zou kunnen bedekken.

Franciscus de Prost (...-1649) ... *ghetrouwt hebbende de weduwe van wylen Henrick Fierens ...was toen brouwer in de Kam welke hij reeds verschillende jaren huurde samen met den Moraschbeempt en de Impderenbosweyde.*

Hij huurde deze voor 400 Rg per jaar. Ook halen we hieruit dat Franciscus het jaar 1632, zijnde het eerste jaar van een termijn van negen jaren, voor de Kam met de schuur en de andere gebouwen die er bijhoorden plus de Moerasbeemd maar nu zonder de Impderenbosweide, 260 Rijngulden huur zou dienen te betalen.⁶

Schepengriffie Wolvertem 8517 p. 39-40v

In dit jaar werden er verschillende reparaties gedaan aan 's Heeren Camme.

Zo werd er 2 ½ daguur gewerkt aan het strooien dak, en om drie draaibomen te maken en nog andere reparaties te doen werd er 2400 voet eikenhout gezaagd, in de koestal werden nieuwe kribben en een ruif geplaatst, onder de koestal werden nieuwe platen gestoken en in de paardenstal kwam een nieuwe deur; in 1641 werden er metselwerken uitgevoerd.

⁵ Waarschijnlijk bedoelde men hiermee de vierkante gebakken stenen uit de Boomse steenbakkerijen (kareelovens) die men in Vilvoorde was gaan halen.

⁶ RA Leuven: *schepengriffie Wolvertem 8516, s.p.: onder anderen ontfanck van hueringhe.*

1644

Schepengriffie van Wolvertem 8518 p. 13, 27v

Opnieuw werpt het rekeningboek van de heer van Imde een licht op de Kam want we vinden onder het hoofdstuk der ontvangsten van huurgelden ... *van Francoys de Prost ten saken der hure van den Cam tot Impden met de scure ende stallingen daer aen clevende .. voer het sesden jaer van negen ... 370 Rg.* In 1643 diende een nieuw putzeel te worden aangekocht en anno 1645 werd een nieuwe termijn aangegaan want in de rekeningen uit 1649 vonden we ... *de weduwe franchois de Prost van de huere van mijns heeren camme ende herberge tot Impden met noch andere partyens van landen ende weydens tsaemen groet 12-3-0 voer het 4 e jaer van sesse 425 Rg.*

In 1646 waren door timmerman Jan de Valck en zijn zoon nieuwe varkenskoten gemaakt, ze werden geplakt en gedekt; de paardenstal en de koeienstallen werden gerepareerd en nieuwe kribben en ruiven werden geplaatst.

Ze werkten er 26 dagen aan. In het rekeningboek uit 1651 wordt de weduwe vermeld met een schuld van 306 gulden 10 stuiver.⁷

14.02.1653

RA Leuven: Notariaat Vlaams Brabant 309: notaris Steven van Herbosch uit Merchtem.

Condiën en voorwaarden waarop ridder Loys Franchoys Verreycken, heer van Imde en **Jan van den Beurre** (...-1662)⁸ een huurcontract aangaan betreffende ... *een huys, schuere, stallinghe, camme, ketelback ende anderen gerecke daertoe dienende .. metten coolhoff daerinne begrepen groot tsaemen 2 dachwanden 2 roeden .. tot Impden .. byde weduwe Franchoys de Proest*

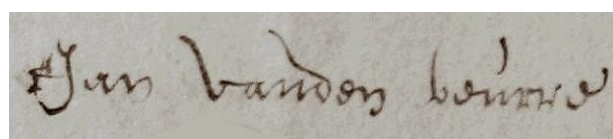
⁷ Schepengriffie Wolvertem 9807 p. 21v – rekeningboek van de Heer van Imde.

⁸ Overleden te Imde op 06 02 1662. Getrouwd te Hamme (Wemmel) in 1647 met Maria de Keyzer, °Hamme 1623 dochter van Jan de Keyzer en Catharina van den Driessche van het Hof te Hamme. Twee kinderen werden te Ossel (Brussegem) geboren, nl. Jan in 1650 en Petrus in 1652; de andere twee nl. Maria Catharina en Margareta werden resp. in 1656 en 1659 te Imde geboren. Van deze laatste was vrouwe Margareta van Schoonhoven echtgenote van baron Charles Verreycken meter.

beseten mette landen, bempden ende weyden .. voor negen opeenvolgende jaren voor volgende kavels:

1. een besloten blok genaamd de Weerhaag, groot 4 b 3 d 61 r;
2. genaamd den Bessem, groot 5 d 16 r;
3. 3.land op de Imdekouter, groot 1 d 96 r;
4. 4.een droge weide tussen de mestweide genaamd Kronenburg en de Imdebossen, groot 4 b 22 r;
5. 5.de Moerasbeemd tegenover de vs. Kam tussen de Molenbeek en de straat, groot 6 b 93 roeden;

samen 12 b 3 d 91 r waarvoor hij 425 gulden zal dienen te betalen.

De weduwe de Proest zal het goed verlaten te half maart 1653 niettegenstaande haar huurcontract tot half maart 1654 loopt.

Zodoende zal de nieuwe huurling voor de huizen, brouwerij, labeur en weilanden een eerste keer betalen te half maart 1654. Hierna worden de voorwaarden opgesomd. We geven er hier enkele weer:

1. de huurder dient de huizen, schuur, de kam, het varkenskot en de andere afhankelijkheden te onderhouden van wanden en daken en glazen in de vensters;
2. hij zal het brouwgerief als daar zijn tonnen, vaten, brouwketel, stuikmanden, gaffels, grepen, stannen en de trefterstok overnemen;
3. hij zal 1000 elsplantsoenen planten op de kanten van de Moerasbeemd;
4. op het einde van zijn termijn laat hij de Bessem voor de helft bezaaid met koren en voor de andere helft bezaaid met tarwe. De Weerhaag zal de helft braak gelaten worden en de andere helft met braakstoppel om haver te kunnen zaaien; op de Imdekouter zal de braak bewerkt gelaten worden met een voor;
5. de huurder zal per jaar vier karweien met wagen en paarden naar Brussel of Mechelen dienen te doen maar de uiterste grens is tot vier mijlen van zijn woonst;

6. hij dient per jaar twee tonnen bier te leveren aan de Heer en zal er voor zorgen dat het brouwen en verkopen van het bier de nering van de kam niet vermindert.

Doordat op het einde van het contract nog vermeld wordt dat zijn huisvrouw dit contract dient te *lauderen ende approberen* weten we dat Jan van den Beurte toen reeds getrouwd was. Hierachter volgt nog het gedetailleerd schattingsverslag van de ganse inboedel van de brouwerij door een ketelwerker en een kuiper als beëdigde schatters.

01.07.1662

RA Leuven: *Parochieregisters van Meuzegem (Wolvertem) op microfilm.*

Op die dag trouwt Maria de Keyzer, weduwe geworden van Jan van den Beurte, te Meuzegem met **Loys de Hertogh**, zoon van Jeroen de Hertogh en Joanna Berlis die het kasteelhof te Imde uitbaatten.

Ze hadden samen nog een kind Norbertus Gerardus geboren te Imde op 02 10 1663.

Korte tijd daarna moet Loys gestorven zijn want Maria trouwt anno 1665 een derde keer, ditmaal met Peeter de Molder.

27.04.1673 en 27.05.1673

Schepengriffie van Wolvertem 7757 p. 395 en p. 399

Charles Verreycken, baron van Imde, gehuwd met Margareta van Schoonhoven dite d' Aerschot lenen 15.000 Carolus gulden bij Peeter Roose, heer van Froidmont en 9000 Rijngulden bij Peeter Coloma, baron van Mariensart aan een rente van 450 Rijngulden. Telkens geven ze als onderpand hun drie molens te Wolvertem en Imde gelegen en verder nog ... *een groot pachthoff mette landen, bempden, ... gem. gen. de hoeve van Elderen ...* die verhuurt wordt voor 1300 gulden⁹ aan Jan Plas, ... *een ander pachthoff tot Impden nieuwelijck gebauwt ende gen. het Steenenhoff, mette landen, weyden,...* verhuurt

⁹ In de akte van Peeter Coloma p. 399 is er sprake van 1200 Rijnse gulden als huuropbrengst.

voor 900 gulden aan Jan van Humbeeck en ... *eene groote Camme mette weyden, bempden, ... neffens thoff van Elderen ...* waar op dat ogenblik **Maria de Keyzer**¹⁰ **weduwe van Peeter de Molder pachtersse** is voor 450 gulden per jaar.

We leren hieruit dat de bepande goederen afkomstig waren van hun moeie Juffrouwe van Busleyden, vrouwe van Levergem, Doorne, etc.

14.12.1685

Schepengriffie van Wolvertem 7759 p. 246

In deze akte zien we dat barones Anna Isabelle Bajar die getrouwd is geweest met Peeter Coloma hoger vermeld haar rente van 450 Rg. overdraagt aan heer Hendrik Loyens, sekretaris in de Raad van Brabant.

Er wordt hierin ook aangegeven dat het om een kapitaal ging van 9.000 gulden en dat Jan Plas nog steeds pachter was op het Hof te Elderen, dat Jan van Humbeeck nog pachter was op het Stenen Hof maar dat de Kam nu gehuurd werd door **Jan van den Borre den Jongen** (1650-1688).¹¹

02.08.1688

Schepengriffie van Wolvertem 7759 p. 440

Uit deze akte van pandgeving door de douarière van baron Charles Verreycken leren we dat ... *thoff te Elderen ...* met 40 bunders land, weide, ... *is beseten in huere by Robrecht de Boeck ...* voor 1000 gulden per jaar; de brouwerij met de huizen, stallen (de Kam) met 17 à 18 bunders uitgebaat wordt door **de weduwe van Jan van den Borre** tegen 450 guldens per jaar; dat de twee watermolens, één te Wolvertem en één te Imde samen 500 gulden opbrengen en dat ... *een*

¹⁰ Na de dood van haar eerste man Jan in februari 1662 hertrouwt ze op 01.07.1662 te Meuzegem met Loys de Hertogh en nadiens dood te Imde op 07.09.1665 hertrouwt ze reeds op 20.12.1665 te Meuzegem met Peeter de Molder met wie ze in 1669 te Imde nog een kind bekam. Maria stierf te Imde op 15.12.1679. Peeter de Molder overleed voor 1673.

¹¹ Geboren te Ossel in 1650 en kind uit het eerste huwelijk van Maria de Keyzer. Hij huwde te Wolvertem op 17.10.1680 met Catharina van Linthout. Hij overleed te Imde 28.03.1688. Daarna hertrouwde Catharina te Meuzegem in 1689 met Jan de Cuyper. Ze overleed te Wolvertem op 29.09.1727.

*andere Hoeve*¹² *commende tegen het Casteel van Impden ... samen met 33 bunders gepacht wordt door Jan van Humbeek voor 860 gulden.*

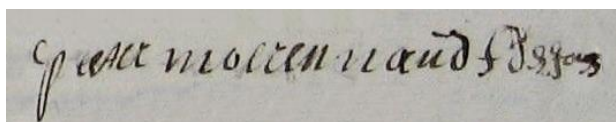
19.01.1693

Schepengriffie Wolvertem 9140, ongepagineerd.

In dit volume vinden we het *maenboeck* van Wolvertem begonnen in 1692 en we vinden hierin onder Imde de vermelding van ene **Jan de Cuyper**, *tavernier en pachter met vrouwe, eenen knecht, een meysen, drye peerden, vier koyen, een calff ende een vercken*. Twee van zijn kinderen werden nog te Imde geboren. Het laatste op 03 011693.

Kort daarna verhuisde hij voorzeker naar Wolvertem want hier werden de volgende kinderen vanaf 1695 geboren. Ondertussen was Laurentius Moerenhout (1664-1736)¹³ reeds de volgende pachter van de Kam geworden.

Maar ook diens broer Peeter (1658-...)¹⁴ vinden we in die periode hier vermeld.

¹² Dit is het Kasteelhof.

¹³ Laurentius was het zesde kind van Petrus Moerenhout den Ouden, burgemeester van Imde en Catharina van Humbeek, brouwers-pachters in den Keyzer te Rossem.

¹⁴ Peeter Moerenhout den Jongen, °Rossem 11 09 1658, was het derde kind van Peeter den Ouden, burgemeester en schepen van Wolvertem en Catharina van Humbeek. Hij was getrouwd te Rossem op 05.07.1682 met Jacoba de Boeck (°Londerzeel 18.07.1663, dochter van Robbrecht de Boeck en Magdalena Meert) waarmee hij op de Bieshoecht te Wolvertem had gewoond waar hun twee kinderen werden geboren, het laatste in september 1685; in december 1686 wordt het volgende kind geboren in Rossem waar hij te Slozen het Hof de Hertogenputten pachtte; nadat Jacoba op 07.09.1693 was gestorven ten gevolge van een zwaar kinderbed hertrouwt Peeter te Wolvertem op 29.03.1694 met Barbara Verbesselt, dochter van Everaert met wie hij te Rossem nog twee kinderen bekwam; ze verhuizen dan naar Imde waar in april 1697 hun laatste kind werd geboren. We vonden hem nog vernoemd tot 1713. Peeter wordt ook vernoemd als griffier en brouwer in de *Camme en in de bancke van Impde* (Schepengriffie 7811/1 processtuk dd. 26.08.1696).

18.01.1700, 25.01.1700 en 19.02.1700

Schepengriffie Wolvertem 7760 p. 287v-306 & Leenhof van Brabant: register 160 p. 59 en 380 p. 28.

De Verreyckens verkopen hun bezittingen te Wolvertem aan Prins Eugeen Alexander de la Tour & Tassis¹⁵ uit Regensburg die hierdoor heer van Imde en Wolvertem was geworden.

Het was Charles Louis d' Alsace, de oudste zoon en opvolger van Charles Louis d' Alsace, graaf van Boussu en prins van Chimay getrouwd met Anna Louisa Verreycken, die met een volmacht van deze laatste, zijn moeder,¹⁶ komt te verklaren dat hij de baronie van Imde en de heerlijkheid van Wolvertem, Rossem en Meuzegem met al wat erbij hoort zoals luthuis, molens, brouwerij, huizen, ... voor 230.800 gulden verkoopt aan Kornelis Zeghers, griffier te Brussel dewelke fungeerde als tussenpersoon voor Prins Eugeen Alexander de la Tour & Tassis.

Bij het beschrijf vinden we dan ook ... *item eene brouwerie ofte camme geleghen tot Impden mette huysinghe, schuere, stallingen ende toebehoorten landen ende weyden groet 't saemen 13 à 14 bunderen salvo justo in huere gebruyckt by Laureys Moerenhout voor de somme van 450 gulden s' jaers ...*

18.05.1700

RA Anderlecht: notariaat 2782/2 van notaris Nicolaes Rousseau Senior uit Brussel

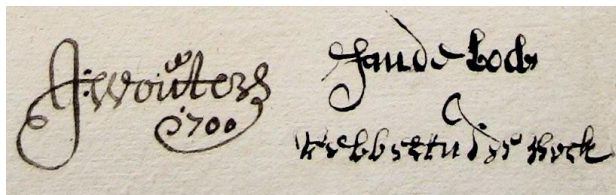
Dit is een nieuw huurcontract tussen enerzijds de heer Joan Wouters als rentmeester en administrator van de goederen en de inkomsten onder Imde en Wolvertem, Rossem, Meuzegem van vrouwe douarière prinses van Chimay welke bij denominatie verkocht werden op 19 02 1700 aan zijne excellentie de prins van Tour & Tassis, generaal der posterijen, enz. enz. en anderzijds de eerbare **Jan de Boeck** zoon van Robbrecht de Boeck dewelke in huur aanvaardt *alsulcken huys*

¹⁵ De prinsen van Tour & Tassis zullen tot 1836 eigenaar blijven van het pachtthof.

¹⁶ Die er in bezit van gesteld werd op 09.08.1681: Leenhof van Brabant 378 p. 49.

mette schuere, stallinge, camme metten gerecke daertoe dienende mitsgaders de landen ende bempden daermede gaende, groot ontrent de 14 bunderen.

Hij is akkoord met alle voorwaarden die gestipuleerd stonden in een vorig huurcontract dat opgemaakt werd tussen de prinses en Laurentius Moernaut zoon van Peeter door notaris J.G. Boynants op 22 12 1693; de huur werd nu aangegaan voor zes jaar met ingang op Kerstmis 1699 aan 450 gulden.

De huurling ging eveneens akkoord met de taxatie van het brouwerief ten belope van 275 gulden hetwelk bij zijn afscheiden opnieuw zou getaxeerd worden en waarbij de meerdere of de mindere waarde hem uitbetaald of door hem vergoed zou worden.

Hij diende de huizingen, de kam, de schuur, het ovenhuis en de varkenskoten te onderhouden van wanne en strodaken, van glazen en vensters en de andere nodige reparaties te doen.

Hij zou jaarlijks twee tonnen bier leveren aan de verhuurder ... *onleesbaar* ...¹⁷ Als borg tot stipte betaling en precieze uitvoering van de voorwaarden stelde zich zijn vader Robbrecht de Boeck, pachter op het Hof te Elderen en oud-schepen van de baronnie van Imde.

¹⁷ Waarschijnlijk heeft de verdere tekst betrekking op het brouwen bij bepaalde seizoenstoestanden.

04.09.1702

RA Anderlecht: Staten van Brabant, carton 394 farde 14

We vinden in dit bedeboek met de *liste vande hoofd ploegh peerde ende ander beesten ghelde* opgesteld op hogere datum ingeschreven onder Imde ... **jan de boeck** *sone robrechts brouwer ende tavernier met syn huysvrouwe eenen knecht meteen meysen twee peerden een veulen vier koyen een vercken twee viggen eene halve ploeghe ...* 16-3

1714 – 1717

ARA Brussel: kaarten & plannen 1171: kaartboek van Mottaer

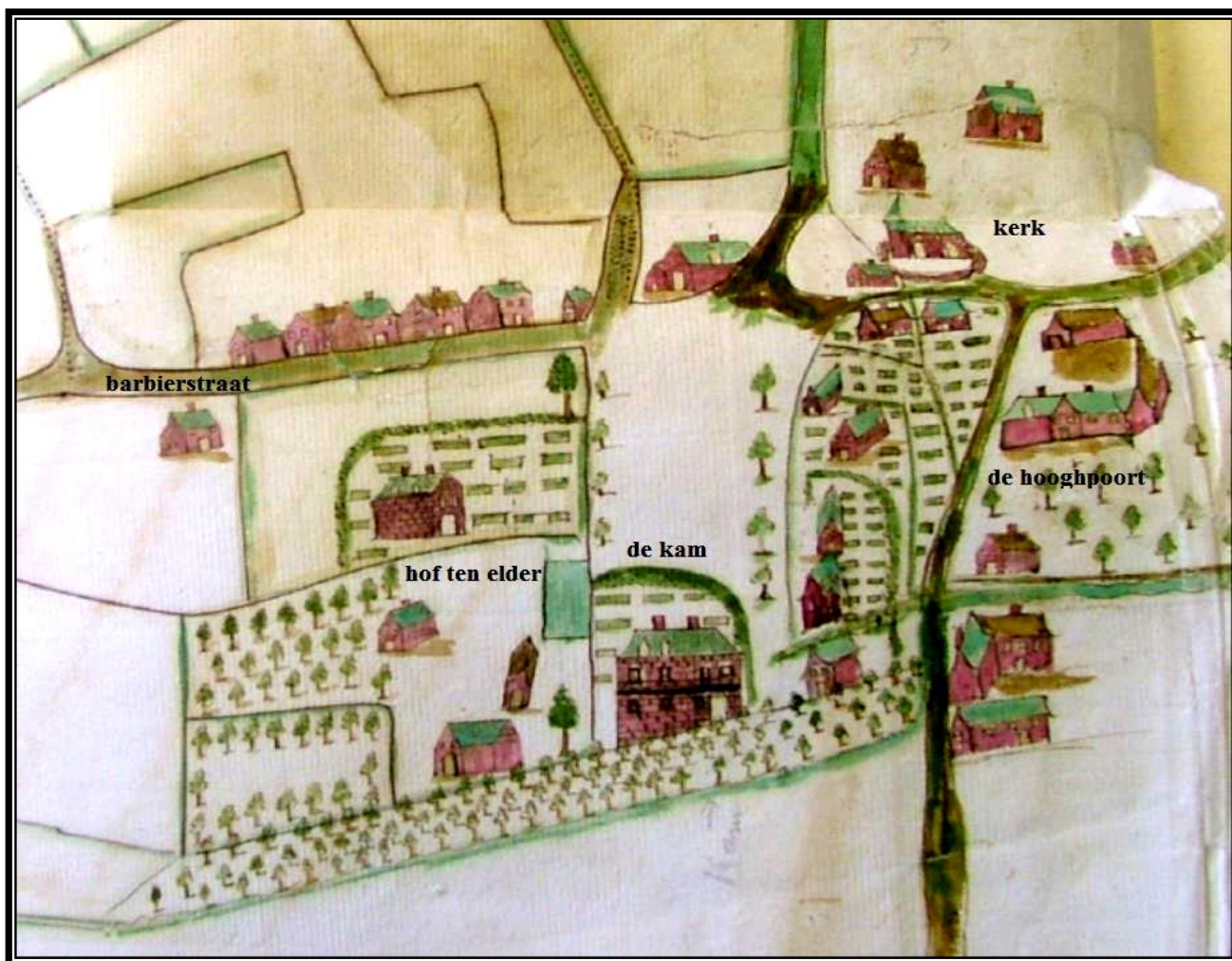
AA Grimbergen: klasse III 91: kaartboek Wolvertem

Op de kaart K – littera K bij de hoofding *Impden oft Meussegem* vinden we onder het nummer 1 ... *den Prins La Tour et Tassis, de Cam tot Impden groot 81 roeden* **Jan de Boeck** pachter...

In deze periode vinden we Jan ook terug in het bedeboek der parochie Wolvertem uit 1718-1719. Hij wordt er aangeslagen op 14-1-20 landerijen onder Imde gelegen met 7 Rg 8 st en voor zijn gemaal nog eens 3 Rg. In de marge hiervan wordt genoteerd: *afgereken den 11 9ber 1719*.

Uit het volgend bedeboek van 1724-1725 halen we dat hij onder Wolvertem bijkomend nog 1-2-26 land bewerkt waardoor hij nu getaxeerd wordt op 8 Rg 11 ½ stuiver en voor zijn gemaal op 3 Rg; op 26 april wordt dit alles afgerekend.¹⁸

¹⁸ SA Brussel: Pergameni, register 3449 en 3451.

27.02.1727

Schepengriffie Wolvertem 7824 akte3

*Bekent hijs van voldansijn
de weduwe van de Boeck*

Jan de Boeck, ¹⁹ 52 jaar, waard in *des Heeren Camme* legt een verklaring af voor schepenen van

¹⁹ Geboren omstreeks 1675 was hij het die trouwde te Wolvertem in 1700 met Maria de Smet. Waarschijnlijk was ook hij het die stierf te Imde op 04.03.1731 vermits we in de beden van 1734 reeds de weduwe Jan de Boeck vermeld vinden (SG Wolv 9073) met een aanslag voor 14-1-60 onder Imde en 1-2-65 onder Wolvertem. Op 10.02.1744 leefde ze nog, getuige een notariële akte waarin haar kinderen haar procuratie geven tot verkoop van 1 ½ b weide te Steenhuffel om haar *pesante* (slepende) schulden ten belope van 800 gulden aan

Imde in verband met een gevecht dat in zijn herberg plaatsvond en op het feit dat zich heeft voorgedaan op Laureys van Nieuwenhoven zoon Gillis en Catharina Thieus in s' Heren Kam te Imde op 27 02 1727.

Jan wordt gedaagd en in eed gesteld door de officier Nicolaes Faes en verklaart waarachtig te zijn dat op zondag 23 02 laatstleden bij hem in huis waren Adriaan Mertens zoon Jan, Jan de Wachter zoon Jan, Geeraard de Hertogh zoon Norbertus, Laurentius van Nieuwenhoven zoon Gillis en Thomas Verhaegen, knecht bij de weduwe Gillis van Nieuwenhoven en dat deze personen tussen 21 en 22 uur onderling zijn beginnen vechten.

De waard verklaart hen gescheiden te hebben en van de Hertogh een dikke stok te hebben afgenomen.

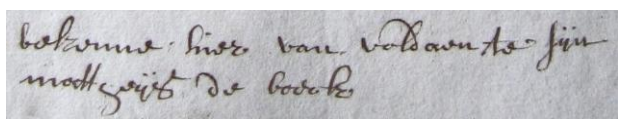
Sieur Serraerts te delgen. Waarschijnlijk stierf ze te Imde op 05.02.1745.

Toen hij zijn vrouw, die onpasselijk was, ging helpen in bed leggen is zijn dochter Elisabeth beginnen roepen dat ze terug aan het vechten waren geslagen en hij is dan opnieuw gekomen om hen te scheiden en toen heeft hij ook Laureys van Nieuwenhoven jammerend op de grond zien liggen.

Naderbij gekomen zag hij dat diens linker been gebroken was en hevig bloedde.

Ondertussen waren de Hertogh en Mertens gaan lopen.

Zijn zoon Matteus de Boeck, geboren te Imde was de volgende pachter.²⁰

1747

RA Leuven: Schepengriffie Wolvertem 9140: telling
RA Anderlecht: Staten van Brabant, carton 397/2-48

Betreft de *Generaele Impositie* op paarden, beesten, haardsteden en schouwen opgemaakt 23 09 1747.

De opneming hiervan werd gedaan door Jan Wijns in absentie van de drossaard maar geassisteerd door de schepenen en de griffier.

Een boete van 10 pattacons was voor hem die valse verklaringen zou afleggen en *de gene jet soude verswygen*.²¹

²⁰ Vraag is of ook diens broer **Jan de Boeck** (x Catharina de Smet) niet enige jaren het pachthof uitbaatte vermits uit een notariële akte blijkt dat hij voor 226 gulden courant geld schuldig was aan zijn moeder Maria de Smet ... *over de huere van stede oft pachthoff van haer in huere gehouden* ... tot en met Kerstmis 1740: RA Anderlecht: notariaat Rousseau 2818 akte 70 dd. 18.09.1741. Verder blijkt uit de rekeningen van 1742-1743 dat de weduwe van Jan de Boeck vergoed werd voor het gebruik door de schepenen van een kamer in de Kam: SG Wolvertem 9074, ongepagineerd).

²¹ In tegenstelling tot de telling uit 1755 betreft dit geen echte volkstelling maar een telling met als doel belastingen te heffen op personen, op dieren, op bewerkte grondoppervlakte, op het bezit van schouwen en op het verbruik van thee. Daardoor werden alleen de namen vermeld van de mannen aangevuld met de vermelding of ze een vrouw hadden, van kinderen

Matthys de Boeck cleynen brauwer & tapper

Met syne vrouw	18-0
Een cnecht & meysen	4-0
Twee peerden	4-0
Vier koyen	6-8
Twee rinders	1-12
Een vercken	0-6
Twee haerten ende oven voor	1-10
hun gebruyck huerelinck	0-0
The	4-0
½ ploegh	... ²²
Samen	39-16

Tijdens de Franse overheersing had hij anno 1748 aan hen drie keer diensten moeten leveren door met zijn wagen, bespannen met drie en soms met 4 paarden, naar hun leger te rijden waarvoor hij respectievelijk 7 en 8 ½ en 11 ½ dag moest uittrekken; ook werden er bij hem 14 ruiters en 14 paarden voor een nacht ingekwartierd en tussen 13 mei en 01 juli gedurende 46 dagen nog eens 5 mannen met 5 paarden.

Verder vonden we een eigenhandig geschreven papier waarin hij zorgvuldig noteerde wat hij, tot last van de parochie, in dat jaar voor de franse overheerser had dienen uit te voeren: zo leverde hij 80 bussels hooi op het kasteel van Imde, voerde hij soldaten naar Bergen en Brussel, enz.²³

25.11.1751

RA Anderlecht: notariaat 4893 akte 57: notaris Felix de Kinder uit Brussel

Dit is een huurcontract tussen enerzijds C.H. Wouters, drossaard en rentmeester van prins de la Tour & Tassis en anderzijds de eerbare Matteus de Boeck voor een *huys mette schuere, stallinge, camme metten gerecke daertoe dienende mitsgaeders de landen ende bempden daer mede gaende, groot 14 bunderen als*

boven de zeven jaar, van knechten en meiden, van het aantal dieren en schouwen die men in eigendom had. Wat betreft de vermelding van het woordje *ploeg* kunnen we het volgende zeggen: ploeg was een duister en toen reeds verouderd begrip en afgaande op het doctoraat van Frank Daelemans over het Pajottenland in de 18e eeuw kunnen we het begrip ploeg omschrijven als zijnde voor Brabant een oppervlakte van ongeveer 20 bunder.

²² Men is het bedrag vergeten in te vullen

²³ Schepengriffie Wolvertem 7844 & 9142, telkens s.p.

deselve voor desen alnogh in huere beseten hebbende.

De pacht werd aangegaan voor opnieuw zes jaar ingaande met Kerstmis 1750 aan 460 gulden per jaar te betalen van *drye tot drye maenden precies* op volgende voorwaarden:

- de brouwketel, bakken, kuip, vloot, lekbak, rieken, jaagemmers, jaaghout, stuikmanden en de ast van de brouwerij zijn getaxeerd op ... en zullen bij het afscheiden in meer of mindere waarde dienen te worden opgelegd of uitbetaald aan de volgende pachter;
- alle kosten en lasten zijn voor de huurder;
- hij moet de gronden goed labeuren en bemesten, mag niet onderverhuren en niet verhandzaaien;
- in het laatste jaar van zijn termijn zal hij één derde bezaaid laten voor de harde granen, één derde gereed leggen voor de weke vruchten en één derde braak laten liggen;
- hij dient goede solitaire borgen te stellen;
- hij moet omtrent de grootte der percelen overeenkomen met de aankomende pachter en indien deze verschil merkt moet hij de verhuurder binnen de acht dagen verwittigen;
- al het stro komende van deze landen moet dienen als mest voor deze landen behalve het deel dat dienen moet om de strodaken en wagewanden te onderhouden en te repareren;
- de huurder dient jaarlijks drie karweien te doen plus het aanhalen van de materialen nodig voor de reparaties;
- hij zal de grachten en riolen, waterlopen en beken ruimen en de wegen repareren en onderhouden;
- hij heeft het recht op de trunk volgens het houwmesrecht maar heeft geen gezag over de opgaande bomen.

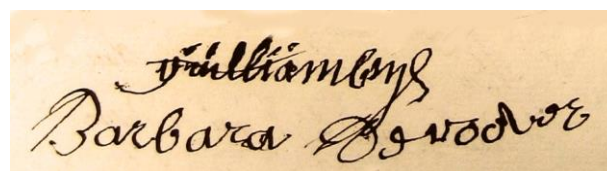
1759

Schepengriffie Wolvertem 7853: settinghe van de xxe penning

Matteus de Boeck (1709-1765) baatte nog steeds de Kam uit.

Dit blijkt uit een belastingsaanslag uit 1759 op 13 b 3 dw 12 r wat overeenstemt met de grootte van het bedrijf de Kam en uit een specificatie van kosten voor het jaar 1756 *tot laste deser proghie ..* die hij aan de regeerders van Wolvertem voorlegt voor hun gebruik van de kamer, het vuur, maaltijden, enz. tijdens de genechtsdagen.

Hij was getrouwd te Wolvertem in 1746 met Barbara de Roover (1719-1790) ²⁴ welke na Matteus' dood, in 1766 zou hertrouwen met Guilielmus Breys ²⁵; daarna zal dan Nicolaes de Boeck ° Imde 1761, de zoon van Matteus de Kam overnemen.

A photograph of a handwritten signature in black ink on aged paper. The signature is written in a cursive script and reads 'Guilielmus Breys' on the top line and 'Barbara de Roover' on the bottom line.

1777

Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris.

De Kam staat getekend met twee afzonderlijke gebouwen.

²⁴ Geboren te Wolvertem in 1719 van Michiel en Jacoba van Humbeek en overleden te Imde op 29.06.1790.

Eigendom of huurland staan vermeld in schepengriffie Wolvertem 9905 p. 406.

²⁵ RA Leuven: notariaat Philippus van Malderen dd. 28.10.1766 akte 64. Betreft de huwelijksvoorwaarden waarbij Breys zich verplicht al zijn roerende en onroerende goederen in de gemeenschap te brengen, de langstlevende van hen beiden de tocht te laten genieten en de zes kinderen van zijn toekomstige vrouw op te voeden in eer en deugd, te zorgen voor hun voeding, drank, kleding en vuur en hun te leren lezen en schrijven; bij hun meerderjarigheid zouden ze elk 141 g 13 st krijgen behalve Nicolaes die 191 g 13 st zou krijgen vermits hij het petekind was van zijn oom Nicolaes de Boeck; indien één der kinderen kwam te overlijden voor zijn meerderjarigheid dan wordt deze som verdeeld over de anderen en zal Breys ook de uitvaart betalen.

17.12.1779

RA Anderlecht: Notariaat 8859 akte 58: notaris van Cauwelaert uit Brussel

Prins de la Tour & Tassis verhuurt aan **Guillaume Breys** (1720-1785) ²⁶ uit Imde een huis, schuur, stallen, brouwerij met ketel, kuipen, bakken en getrek genaamd 's Heren Kam met de landen en weiden als volgt:

1. een weide met boomgaard gen. den Moras, groot 6 dw
2. een weide en een bosken genaamd Bakens Stede, groot 1 bunder
3. de Bosweide, groot 4 bunder
4. land gen. de Weerhaag, groot 5 b
5. land gen. den Bessem, groot 6 dw
6. land gen. den Cauter, groot ½ bunder

voor een termijn van zes opeenvolgende jaren aan 500 gulden per jaar. In 1784 bezat hij 6 koeien en in de *settinghe over de XXe penning* van 1785 wordt hij belast voor 13 b 2 dw 80 ½ roeden land.

²⁶ Geboren te Lippelo op 20.12.1720 van Adriaan en Maria Peeters. Getrouwd op 30.11.1766 te Imde met Barbara de Roover. Hun getuigen waren Jan Peeters en Petrus Verhasselt. We vinden dan ook in de rekeningen (1771-1772) der uitgaven van de gemeente Guilliam Breys vergoed met 22 gulden .. *om het vier ten teyde der gereght daegen ende den maelteyt* ... Hij was voor o.a. 1782 tiendepachter voor tienden onder Wolvertem gelegen en stierf te Imde op 20.04.1785.

Anno 1791 wordt zijn weduwe nog vermeld met 5 koeien in haar bezit.²⁷

Op 13 en 14 06 1783 gebeurde op verzoek van de drossaard door de burgemeester en schepenen van Wolvertem een visitatie van de wegen en van de molenbeek gelegen in de baronnie van Wolvertem.

Er wordt gesteld dat de in het beleyenboek genoteerde personen beboet zullen worden indien ze binnen de veertien dagen de vastgestelde mankementen niet hebben hersteld; bij verzuim hiervan zal op hun (dubbele) kosten deze herstelling worden gedaan.²⁸

Zo worden Guilielmus Breys, Frans van Heymbeeck en Jan van Hemelrijck aangemaand om ter hoogte van hun goederen in de Beekstraat de weg te herstellen en te voorzien van het nodige hout.

22.03.1791

RA Anderlecht: notariaat 8870 akte 11: notaris van Cauwelaert uit Brussel

Verkoop van de mobiliere effecten door de kinderen van de overleden Matteus de Boeck en Barbara de Roover.

We onthouden hieruit alleen dat Jan Baptist en Judocus de Boeck (broers van ondergenoemde Nicolaes) zeer veel van het te koop gezette goed inkochten en dat er 5 paarden, 8 koeien, 4 runderen, twee wagens en een *biehalle* werden te koop gesteld.

In 1793 werd hij door de troepen van de keizerkoning van Oostenrijk gevorderd om tussen april en december van dat jaar, meer bepaald op 04 april, 03 mei, 02 juni, 29 juni, 28 november en 07 december, met zijn wagen bespannen met twee, drie of vier paarden transporten te doen naar Valenciennes, Bergen, Enghien, ... waardoor hij later op de gemeente een papier inbracht om

²⁷ Schepengriffie Wolvertem 9047 en 9041, ongepagineerde losse stukken.

²⁸ Schepengriffie Wolvertem 9141 en 9146, ongepagineerd beleyboek.

vergoeding te bekomen voor de dagen (tussen de twee en de zes dagen) die hij had dienen te verletten.²⁹

11.10.1794 (20 Vendémiaire an III)

Stadsarchief Brussel: Pergameni, lias 532A – telling van het jaar III

Op hogervermelde datum begeben notaris Caroly, als commissaris benoemd door de wethouders der stad Brussel samen met de burgemeester, griffier en schepenen van Meuzegem zich naar de hoeve van Nicolaas de Boeck om zagezegd een telling te doen. Deze diende natuurlijk als basis om voor de Franse republiek belastingen te kunnen heffen.

Nicolaas, vermeld als pachter-brandewijnstokerherbergier, geeft te kennen dat hij 9 personen moet onderhouden en 11 b 1 dw land, 2 b 1 dw weide en 1 dw bos bewerkt.

Zijn huidige voorraad bedraagt in tarwe 26 suster (15), koren 65 s (50)³⁰, gerst 70 s (24), hop 80 pond (80), boekweit, 10 s (10), haver 30 s (40), hooi 3000 pond (3000), stro 9000 bussels (6000), vlas 6 pond (60).

Verder bezit hij nog 4 koeien, 1 vaars, 1 kalf, 2 varkens, 3 paarden, 2 veulens en een wagen.

Onze pachters werden werkelijk uitgeknepen want enkele weken hiervoor, op 16 september, had hij te Brussel in de Franse magazijnen ook reeds 9 suster tarwe ingeleverd.

1796

ARA: bevolkingstelling van het jaar IV: Imde (kanton Londerzeel).

In deze telling wordt als eerste **Nicolaes de Boeck** (1761-1843)³¹ vermeld.

²⁹ Schepengriffie Wolvertem 9047 & 9142, ongepagineerd.

³⁰ Tussen haakjes telkens de hoeveelheid die hij nodig had voor zijn huishouden en het vee tot de volgende oogst en tot het bezaaien van de akkers.

³¹ Hij wordt op 12 Prairal IV aangesteld als agent municipal voor Rossem en Imde. In het jaar VIII als commissaris bevoegd om schatting te doen van goederen waarop grondlasten dienen te worden geheven.

Hij is dan brouwer aan de kerk en *agent municipal* met twee knechten en een meid in dienst. Verder heeft hij twee kinderen onder de 12 jaar.

Hij bezat drie paarden, 1 wagen en een huifkar, een wagen en een paard waren toen opgeest.

12.06.1811

Notariaat Vlaams Brabant 12092 akte 9: notaris Ph. Ch. Van den Daele uit Grimbergen

De brouwerij *vulgairement nommée la brasserie du Seigneur*, wordt door de rentmeester van prins de la Tour & Tassis opnieuw verhuurd voor zes jaar aan **Nicolaas De Boeck**.

De huur ging in met Kerstmis 1809 tegen een prijs van 1058,20 francs (500 gulden) per jaar waarvan elk kwartaal een vierde dient betaald te worden. Indien de betalingen stipt gebeurden mocht de huurder één zevende van de som in mindering van zijn huur brengen.

Alles te samen met de landen en weiden, bedroeg het gehuurde oppervlak 17 ha 77 are 17 ca (14 bunder 21 roeden oude maat) gelegen in negen verschillende partijen.

Het huis met de brouwerij staat op 24 a 96 ca oppervlak.

Vijf jaar later wordt door dezelfde partijen voor dezelfde notaris op 12 10 1816 een nieuw contract opgemaakt, maar nu wordt er 20 ha 3 are 17 ca te huur gesteld, opnieuw voor zes jaar tegen 1062,25 fr. pachtgeld per jaar.

De bail ging in op 30 11 1815. Jean Philippe Coppens, pachter uit Oppem, stelt zich borg voor de pachtsom en voor de stipte uitvoering van de voorwaarden.³²

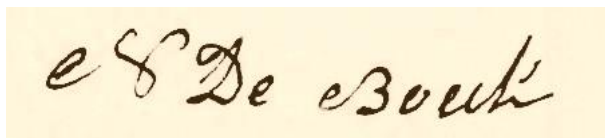
Op 28 02 1822 verhuurt Eugenius Thienpont, rentmeester van prins de la Tour & Tassis, voor zes jaar aan Nicolaas De Boeck uit Imde het pachthof met 20 b 73 r 17 el Hollandse maat in tien partijen voor 503 gulden (1391,88 g).³³

³² RA Leuven: registratie & domeinen (322/20): 10353 p.147 en mf. 2062386 - Notariaat dd. 1816 akte 14.

³³ De minuten van deze akte zijn in de brand van 1914 op het kantoor van notaris Van Hove gebleven. De akte werd echter geregistreerd op 17.06.1822 en kan dus op het registratiekantoor te Brussel ingezien worden.

02.10.1828

Notariaat Vlaams Brabant 36378 akte 292: notaris Antoine Kips uit Grimbergen

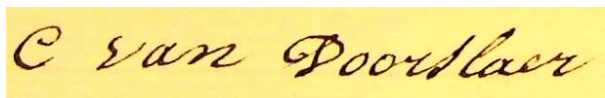
De Heer Thienpont, in naam van prins de la Tour & Tassis, verhuurt tegen 504 nederlandse gulden voor zes jaar vanaf 1 december 1827 aan **Nicolaas de Boeck**,³⁴ brouwer en landbouwer te Imde een pachthof en brouwerij genaamd s' Heeren Camme met 10 percelen grond in totaal 20 bunder 3 roeden 17 ellen:

1. het pachthof met 28 roeden 96 ellen;
2. den boomgaard;
3. de weide genaamd Moras;
4. het land gen. Bosken;
5. de weide gen. Bakensstede;
6. het land gen. Bosweide;
7. land gelegen op den Kouter;
8. land gen. den Bessem;
9. land gen. den Weerhof;
10. weide gen. het Bunderken.

Op het einde van de akte stelt zijn zwager Jan Philip Coppens zich borg voor de goede uitvoering van de voorwaarden.

16.11.1835

RA Anderlecht: notariaat 35432 akte 148 & 236: notaris Philippe Alexandre Coppyn uit Brussel. Gemeentehuis Wolvertem: bevolkingsregister 1857-1866 1867-1880

Verkoop door prins de la Tour & Tassis van het 53^e lot van zijn goederen zijnde ... *la ferme et brasserie dites den Cam .. 1 bonnier 9 perches 80 aunes* ... aan Frans Jozef Pangaert.

³⁴ Nicolaes de Boeck, °Imde 1761, + Imde 21.03.1843, zoon van Matteus en Barbara de Roover; x Oppem 1793 met Anna Maria Coppens °Oppem 1766 dochter van Franciscus Romanus Coppens en Joanna van Humbeeck, pachters op het Hof te Helbeke (nu Polderhof) te Oppem. Anna Maria stierf te Imde op 06.10.1835.

Nicolaas De Boeck (1761-1843) is nog steeds de pachter. Anno 1841 woonden vader en zoon De Boeck in de Kam samen met hun twee knechten en een meid. Waarschijnlijk was zijn zoon Nicolaas Josephus (1801-1842) bestemd om hem op te volgen maar deze stierf, nog voor zijn vader en ongetrouwd te Imde in de Kam op 14 01 1842.³⁵ In september 1843 kwamen er vier nieuwe knechten in dienst.

Ondertussen was de hoogzwangere zus van Nicolaas Josephus, genaamd Maria Catharina (1796-1872) in 1827 getrouwd met **Petrus Puttemans** (1797-1837) uit Steenhuffel. Hun eerstgeborene Jan Baptist werd nog in de Kam geboren waarna het paar verhuisde naar het nieuwe pachthof van de weduwe Marichal uit Brussel.

Dit was gelegen te Nerom onder de kerktoren van Nieuwenrode en werd het Hof van Niveau genoemd. Door de vroegtijdige dood van Petrus³⁶ zag de weduwe met vier kinderen zich verplicht om enkele jaren later,³⁷ in januari 1842, te hertrouwen met Karel Van Doorslaer.

Dit huwelijk bleef echter kinderloos en Karel zou na haar dood op zijn beurt, in juli 1873 hertrouwen met Philomena Van Steenwinkel.

Ondertussen was zoon **Nicolaas Joseph Puttemans** (1829-1865) bekwaam om de volgende pachter op de Kam te worden. Hij woonde nog even te Meise³⁸ bij zijn broer Jan

³⁵ Vader De Boeck, pachter en bierbrouwer, stierf te Imde eveneens in de Kam (wijk C 397), op 82-jarige ouderdom. Zijn schoonzoon Karel Van Doorslaer deed hiervan de aangifte op het gemeentehuis van Wolvertem.

³⁶ Overleden *ten zijnen woonhuuse /Nerum/* op 28.11.1837. Nadat haar broer die voorbestemd was om de Kam over te nemen, in 1842 was gestorven, kwam Maria Catharina met Karel Van Doorslaer op het Hof.

³⁷ Huwelijkskontraat voor notaris Crick uit Londerzeel op 17.12.1841: RA Leuven: Crick 15 akte 161.

³⁸ Bevolkingsregisters: Meise 1857-1866 folio 116 en Wolvertem folio 3: zijn broer had in Meise op de Steenweg de brouwerij Plas-Van Lathem overgenomen. Pas getrouwd kwam Nicolaas Joseph bij zijn broer wonen in november 1861 maar doordat deze in juni 1862 ook zou trouwen verhuisde Nicolaas in mei 1862 opnieuw naar Imde waar hij huis nummer 3, een boerderij in de Beekstraat, betrok dewelke hij in april 1862 gekocht had van zijn stiefvader Karel Van Doorslaer: RA Leuven, notariaat Wambacq 16 akte 184 & 189. Hier werden eveneens hun twee kinderen

Baptist, die er pachter-brouwer was sinds augustus 1859.

Nicolaas huwde te Grimbergen in 1861 met Maria Elisabeth Verstraeten (1836-1865)³⁹ en werd nog schepen van Wolvertem.

Door de vroegtijdige dood van dit koppel zal stiefvader **Karel Van Doorslaer** het pachthof overnemen

Hier woonden nu Karel, zijn vrouw Philomeen, haar zuster Thérèse, Marie Louise °1863 en Carolus Ludovicus Puttemans °1864 (stiefkleinkinderen), Sophie Van Doorslaer (zijn dochter, ° 1874) en vier knechten.

15.04.1873

RA Leuven: notaris Van der Stegen - Humbeek: 6 akte 81 en 82.

Zeer interessante inventaris omtrent de successie, op verzoek van haar erfgenamen,⁴⁰ die opengevallen was na de dood van Maria Catharina De Boeck.

Niet alleen voor de successiebedeling maar eveneens om een zicht te krijgen op de samenstelling van de toenmalige Kam is deze akte interessant.

Per item geven we ook de voornaamste en duurste stukken weer die er gevonden werden.

1. de keuken met twee vensters naar de voorkant:
3 tafels, 16 stoelen, 2 banken, 85 ½ liter jenever, een cuisinière, een buffetkast, een horloge;

geboren en kwam haar zuster Thérèse inwonen. In 1867 zal Karel Van Doorslaer deze boerderij op 16 are 30 ca met de paarden- en koeienstallen, hof, schuur, boomgaard, gelegen sectie A 675/676 terugkopen voor 3240 francs, bedrag dat te goede komt aan de twee minderjarige kinderen: notaris Wambacq 17 akte 33.

³⁹ Geboren te Grimbergen, dochter van Jan Baptist en Maria Anna Warmoes.

⁴⁰ Ze stierf te Imde op 05.03.1872 en de erfgenamen waren: haar man Karel Van Doorslaer en haar kinderen Jan Frans Puttemans, Jan Baptist Puttemans, Joanna Catharina Puttemans en het minderjarig kind wijlen Nicolaas Jozef Puttemans.

2. het washuis met een venster licht nemend naar achter:
teilen, kuipen, ...;
3. de grote kamer met twee vensters naar de voorkant:
een botermachine, een melkkuip, een vleesblok, 3 tafels, 7 stoelen, 2 banken;
4. een kleine kamer langs achter:
51 liter jenever en een vleeskuip;
5. de beste kamer met twee vensters naar de voorkant:
een kleerkast, een lessenaar, 15 stoelen, 2 tafels, ammelakens en servietten, een porselein koffieservies;
6. de kleine kamer daarneven langs achter:
negen koppel lakens en fluwijnen, een horloge met kast, een beddestoel, een pluimenbed, dekens, nachttafels, een commode-secretaire;
7. de kleine kamer van de meiden:
2 beddestoelen;
8. de kelder:
melkpannen, boterkuipen, 16 flessen wijn;
9. de kamer op zolder:
2 beddestoelen met matras;
10. de kamer daarneven:
1 beddestoel met matras;
11. de eerste zolder:
150 kg hop en een strooimachine;
12. de zolder boven de keuken:
een partij gedorst koren en tarwe, , een wanmolen, een vat jenever;
13. de achtervloer:
hier stond al het klein alaam (schuppen, borstels, rieken,...) opgeslagen;
14. het wagenhuis:
1 wagen op smalle banden, 2 bierkarren, een kipkar;
15. het ander wagenhuis:
2 wagens met brede banden, 5 eggen, 3 ploegen, een schaaftank, een marktcar;

16. de paardenstal:
3 ruinen, 2 merries, 1 veulen, de
armaturen ervoor en 2 bedden;
17. de koestal:
1 stier en 10 koeien;
18. de runderstal:
3 stieren, 2 vaarzen, 2 knappers, 2
vetkalveren;
19. het varkenskot:
3 varkens, 1 zeug en 2 drijvers;
20. in de tuin:
alle kiekens;
21. in de schuur:
brandhout, een wanmolen,
ongedorste tarwe, een eik;
22. in de watermolen:
een stoof, een beddekoets;
23. op de Hazelerenhaag:
20 lege tonnen en 4 tonnen gevuld
met bier;
24. in het huis bewoond door Domien Verbelen
te Wolvertem:
1.354 kg gerst;
25. in de brouwerij:
4.804 kg gerst, 13 tonnen vol bier, 3
tonnen jong bier, 2 tonnen klaardik,
de volledige brouwinstallatie;
26. in de galerie van de brouwerij:
53 lege tonnen;
27. in de kelder onder de beste kamer:
26 volle tonnen bier, 6 lege tonnen, 3
dikke tonnen;
28. in de kelder onder de schuur:
16 lege tonnen, 5 volle tonnen, 24
stukken vol bier, 14 lege stukken;
29. in nog een andere kelder:
7 lege stuken, 4 grote stukken vol
bier, 22 lege tonnen;
30. in de kelder onder de paardenstal:
8 tonnen klein bier, 32 grote stukken;
31. nog een zolder:
2.306 kilo graan

Op het actief kwam verder nog in de inventaris:
het zilverwerk en de juwelen die bestonden uit 2
gouden oorkingen, een ring met diamanten
stenen en 12 zilveren koffielepels; in contante
penningen werd 8.757 frank geteld; verder nog
een tegoed van de huurpachten en voor levering
van bier: alles samen 53852 frank.

Op het passief kwamen de jaarhuur voor de
graanwatermolen van Imde (200 fr), voor de
gebouwen en het land ressorterend onder de Kam
(2.500 fr), loon der dienstboden (400 fr), de
begrafenis (501 fr), accijnsrechten op alcohol
(1.320 fr), achterstallige landpachten.

Voor het verschil in de staande en draaiende
werken van de watermolen diende hij 75 fr op te
leggen aan ridder Pangaert wat betekent dat hij
de molen in betere conditie gekregen had dan dat
hij er nu bijlag.

*ridder Egidius Pangaert d'Opdorp
(1823-1903)
burgemeester Wolvertem 1861 - 1875*

1876⁴¹

Ridder Egidius Pangaert d' Opdorp, zoon van Frans Jozef hogervermeld, verkoopt in 1876 aan Karel van Doorslaer (1814-1886)⁴², toen nog pachter op

⁴¹ Geschiedenis van Wolvertem door 't Kint, e.a. p. 450.
⁴² Geboren te Imde-Wolvertem op 28.09.1814 (van Jan Baptist, 33 jaar en Maria Catharina Lamberts) en er gestorven op 19.07.1886. Karel trouwde op 12.01.1842 met de weduwe van pachter Pierre Puttemans, nl. Maria Catharina De Boeck, geboren te Imde 20.04.1796 en er overleden op 05.03.1872. Hij huwde een tweede keer te Wolvertem op 23.07.1873, nu met Philomena Van Steenwinckel. Op 10.07.1873 lieten ze notaris vander Stegen de Putte uit Humbeek hun huwelijkscontract opstellen. In het bevolkingsregister uit 1867/1880 wordt

de Kam, het Hof te Elderen (en aan Hendrik Goethals het kasteel en het kasteelhof).

Vanaf dan kreeg het Hof te Elderen in de volksmond al vlug de naam *de (nieuwe) Kam* toebedeeld en werd de oorspronkelijke Kam die er juist tegenaan lag, *de Oude Kam* genoemd. Karel is dan gaan boeren op het oude hof te Elderen en zijn familie kreeg in de volksmond al vlug de naam *Van Kammes*. Zijn vier kinderen werden tussen 1874 en 1879 nog op de oude Kam - Drijppikkelstraat 8 - geboren.

hij ingeschreven als landbouwer, molenaar en brouwer. Hij was gemeenteraadslid van 1848 tot 1888; zijn zoon Frans werd burgemeester van Wolvertem.

1894 ⁴³

Hendrik Goethals staat tegen een jaarlijkse rente van 36.000 fr. zijn goederen in Wolvertem af aan zijn neef Edmond Goethals (x Louise Marie De Bay).

Vanaf 1900 tot 1930 vinden we in de bevolkingsregisters van Wolvertem op het adres Driepikkelstraat 1 (dit is de Kam) de familie Josephus Franciscus Van Assche-Van den Bossche wonen.

Wanneer we de stafkaarten uit 1881 en 1890 ⁴⁴ bekijken zien we al vlog enkele markante verschillen rond het Hof ten Elder en de Kam. Om er enkele te noemen: de waterpartijen en de dreven.

1932

Bevolkingsregisters van Wolvertem

Paule Marie Goethals (1894-1961), een zuster van Jozef Goethals, getrouwd in 1921 met Ridder Maurice A.A.M.J.Gh. Holvoet (1879-1925)⁴⁵ bekommt anno 1932 in de verdeling van haar vader Edmond Goethals (1854-1919) de gebouwen van de Kam.

Vroeg weduwe geworden komt ze met haar vier kinderen in september 1932 uit Brussel haar intrek te nemen in de Kam die ze in 1939 inricht als haar eigen woning. Tot aan de Franse Revolutie had deze gediend als vergaderzaal voor de schepenen der baronie van Imde.

Hun zoon Jonkheer Walaric Holvoet (1923-...) trouwt anno 1952 met Madeleine Van Gehuchten (1931-1992) en dit paar komt in mei 1958 vanuit Elsene in de Kam wonen.

Heden wonen er nog hun kinderen Adrien (°1956) en Véronique (°1959) samen met de Terwagne Laetitia (°1985) en Thiago (°1988) in de Kam.

1881:

1890:

⁴³ Geschiedenis van Wolvertem door 't Kint, e.a. p. 450.

⁴⁴ Detail van de stafkaarten Merchtem uit 1881 (1:20000) en Wolvertem uit 1890 (1: 20000).

⁴⁵ Geboren te Elsene, zoon van baron Paul Holvoet en Georgine van der Dussen de Kestergat: *Annuaire de la Noblesse Belge*.

uit: *de Vooruit* 10.03.1914

WILDSTROOPERSDRAMA TE MEYSSE

Op het kasteel van prinses Charlotta te Meysse, is een bloedig wildstroopersdrama afgespeeld. Door praatjes was de bijzondere jachtwachter van het kasteel, zekere Kieffer, te weet gekomen, dat voor verleden nacht een jachtpartijtje was georganiseerd door zekere Pieter Jacobs, knecht van den gemeentesekretaris van de plaats, en de genaamden Thielemans en Leemans.

M. Kieffer, bijgestaan door de wachters Tisteert, Cleynens en Robyn, stelden zich op scheut.

Gister morgen, rond 6 ½ ure, zagen zij de drie mannen van den "Keerlijkbosch" doorgaan. Een van hen droeg een haas, een ander een konijn, de derde had niet dan een geweer onder den arm.

Toen zij bemerkten dat zij gezien waren, namen zij de vlucht, achtervolgd door de jachtwachters.

"De handen omhoog!" schreeuwde M. Kieffer. Alleen Leemans deed het. Er werd geschoten en Jacobs gewond.

DE JACHTWACHTERS SCHIETEN ZONDER BEDREIGD TE ZIJN !

De eerste inlichtingen door de jachtwachters gegeven, zeggen dat de wildstroopers de eerste schoten.

Gisteravond, tijdens eene ondervraging die de onderzoeksrechter deed, zegde de wachter Tistaert, dat hij Jacobs gekwetst had.

Hij had het inzicht niet de wildstroopers te treffen, doch wilde hen enkel verschrikken.

De twee andere jachtwachters zeggen ook dat zij niet bedreigd waren en dat zij noch min in staat van wettige verdediging waren.

Wat den gekwetste aangaat, deze werd naar het St-Jansgasthuis overgebracht.

De twee anderen werden in vrijheid gelaten. Zij ook verklaren dat de wachters schoten zonder bedreigd te zijn. In den beginnehadden de jachtwachters gezegd dat de stroopers het eerst geschoten hadden. Dat is niet waar, want Jacobs had zijn wapen laten vallen zonder te schieten.

De wonden van Jacobs zijn zeer erg.

uit: *de Vooruit* 13.03.1914

HET WILDSTROOPERSDRAMA TE MEYSSE

Nadere bijzonderheden

Blijkens het onderzoek werden twee schoten op den vluchteling gelost. De jachtbewaker Tistaert bekent het eerste schot te hebben gelost. De hoofdwachter Kieffer heeft nu op zijne beurt bekentenis afgelegd en gezegd dat het tweede schot door hem werd afgevuurd.

Hij verklaarde de vluchtelingen enkel schrik te hebben willen aanjagen, niet hen neer te schieten.

Tistaert en Kieffer, die in vrijheid werden gelaten, zullen vervolgd worden wegens slagen en vrijwillige verwonding.

De toestand van den gekwetste laat weinig hoop op herstel.

uit: *de Vooruit* 22.03.1914

MEYSSE - WILDSTROOPERSDRAMA

Onze lezers zullen zich het wildstroopersdrama herinneren dat den 8 Maart laatstleden op het goed der keizerin Charlotte plaats had. Vier jachtwachters, Kuffer, Robyn, Cleynens en Tiestaert ontmoetten rond 6 ure 's morgens drie wildstroopers Tielemans, Leemans en Jacobs. Zij zetten hen achterna, Tiestaert lost op zeker oogenblik verscheidene schoten om hen te verschrikken, beweert hij. Wat er ook van zij een der wildstroopers, Jacobs, werd getroffen.

Men heeft hem naar het gasthuis overgebracht. Tiestaert werd beticht vrijwillige slagen en wonden toegebracht te hebben. Hij protesteerde en hield staande dat het ongeluk moest toegeschreven worden aan de ligging der plaatsen. Jacobs was eene helling opgelopen en hierdoor werd hij door Tiestaert, die in de lucht beweert geschoten te hebben getroffen.

Gister is het parket van Brussel opnieuw te Meysse afgestapt. De landmeter-expert Lambrechts, die de magistraten vergezelde, heeft het plan der plaatsen opgemaakt.

HET KERKJE VAN OPPEM: DE OPMETING VAN 1953

Eric Van Baelen

Hoe het begon? Eind 2015 ruimt een tachtiger in Dilbeek z'n zolder op en treft er oude tekeningen uit z'n studententijd van het kerkje van Oppem aan. Ze zien er eigenlijk te mooi uit om weg te gooien, dus wat doe je daar dan mee? Hij stelt de vraag aan z'n kinderen en kleinkinderen en die willen wel graag een kopie hebben, maar waarom de originelen niet aan de huidige gemeente geven?

Hij neemt dus in het voorjaar van 2016 contact op met burgemeester Jos Emmerechts en die reageert snel en effectief als hij ze onder ogen gekregen heeft: ze worden ingekaderd en hangen nu in de gang waar de burelen van het schepencollege zich bevinden. En hij signaleert de schenking ook aan Berla.

Want naast visueel erg mooie stukken, staan ze ook vol details met de afmetingen van het kerkje in Oppem, en dat is dus naast het esthetische ook waardevolle technische informatie voor een erfgoedkring...

We draaien even de klok terug: Edgard Vanderplas (° Roosdaal 1934) studeerde aan het Sint-Pieterscollege in Jette en wou architect worden.

Maar daar kwamen heel wat wiskunde en technische vaardigheden bij kijken, dus werden z'n twee laatste jaren van de humaniora door twee voorbereidende jaren vóór het aanvangen van de architectuurstudie vervangen.

En daar hoorde ook praktijk bij: zo moesten de studenten toen in hun laatste voorbereidend jaar een opmetingsopdracht afwerken.

De professor-leraar koos een historisch gebouw uit en dat moest dan grafisch-technisch en esthetisch uitgetekend worden.

Voor het jaar 1953 viel de keuze op het kerkje van Oppem.

Wekenlang zijn alle studenten van zijn jaar toen met de fiets, tram, bus en te voet naar Oppem getrokken om daar samen ieder hoekje te gaan opmeten. Het werk werd in groepjes verdeeld: sommigen namen de ramen en deuren voor hun rekening, anderen de buitenafmetingen van het gebouw, nog andere de toren met zijn constructie-elementen en uiteindelijk een laatste groep de interieurafwerking.

En in die tijd werd alles nog letterlijk met meetlinten en plooiemeters te lijf gegaan...

Uiteindelijk werden alle resultaten bijeen gebracht en dan moest elke student individueel en volgens zijn eigen visie het opmetingsproject zowel grafisch-technisch als architecturaal-esthetisch op papier zetten.

Ook dat was nog allemaal handwerk: iedere lijn en iedere letter werd met Oost-Indische inkt op Steinbach-papier (telkens 49 x 69 cm) neergepend en achteraf met aquarel-verf opgehoogd.

En dus geen kans op correcties: het moest er van de eerste keer "goed" op staan.

Het resultaat kan U in zijn geval op de volgende bladzijden vinden: vier prachtige bladen.

Bedenk dus goed dat dit door een 18-jarige werd gemaakt, puur "ambachtelijk" en door iemand die nog aan z'n architectuurstudies moest beginnen...

Edgard Vanderplas trok daarna naar Sint-Lukas in Brussel, waar hij na z'n vijf jaar studie in 1958 het diploma van architect kreeg.

Achteraf behaalde hij ook nog een diploma van urbanist en bouwde z'n carrière zowel in overheidsdienst als in de privé-sector uit met heel wat projectontwikkelingen tot in de VSA toe.

Vandaag is hij op rust, maar z'n vrijgevege reflex om zo'n stukken niet weg te gooien, maar gratis aan de betrokken gemeenschap te schenken, kan alleen waardering oproepen.

Onze kennis van het plaatselijk erfgoed is er op vooruit gegaan en het patrimonium van de gemeente is er weer een stukje rijker mee geworden... Een voorbeeld om te volgen.

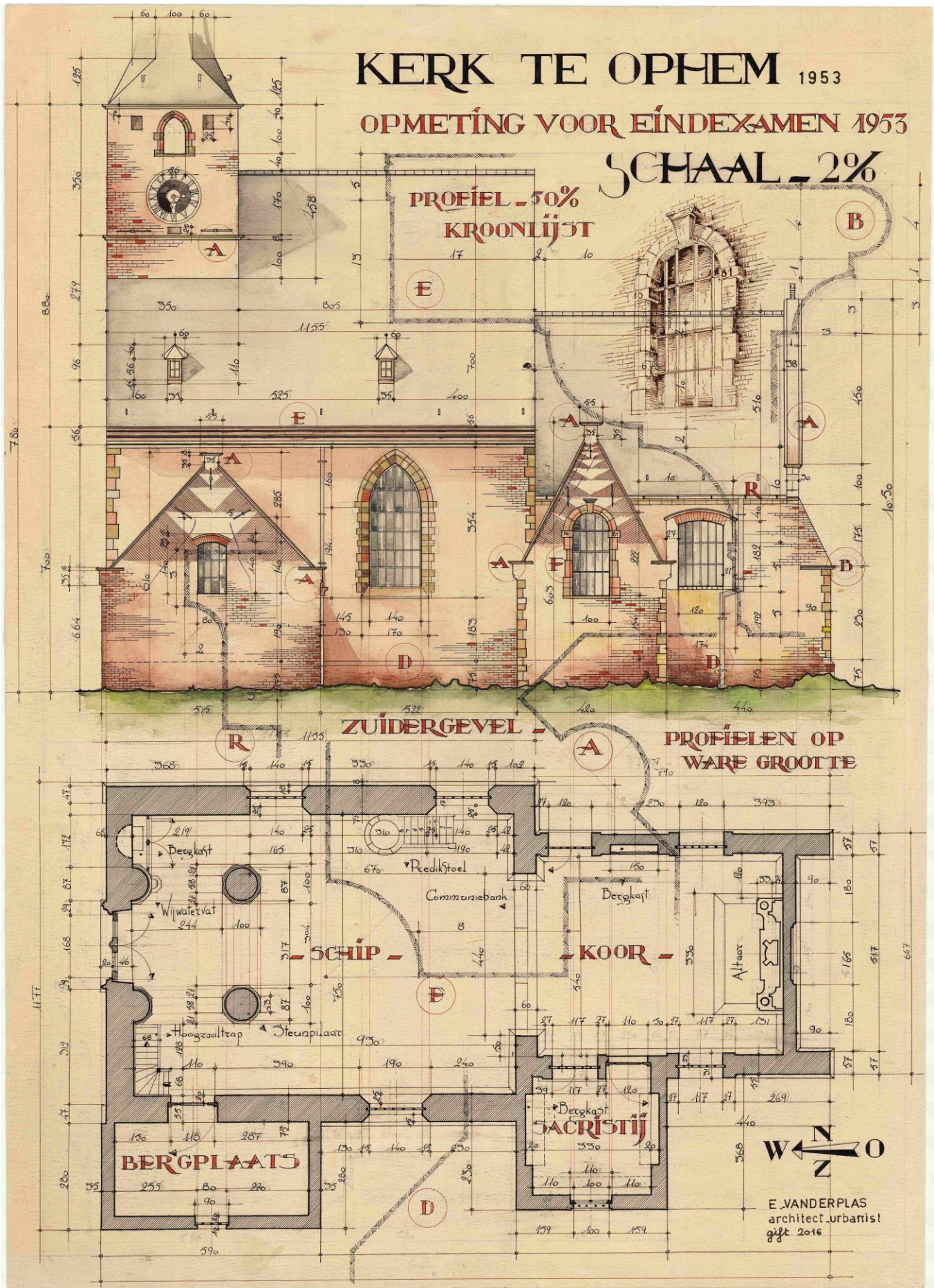
Identiteitskaartfoto van
Edgard Vanderplas uit 1959

KERK TE OPHEM 1953

OPMETING VOOR EINDEXAMEN 1953

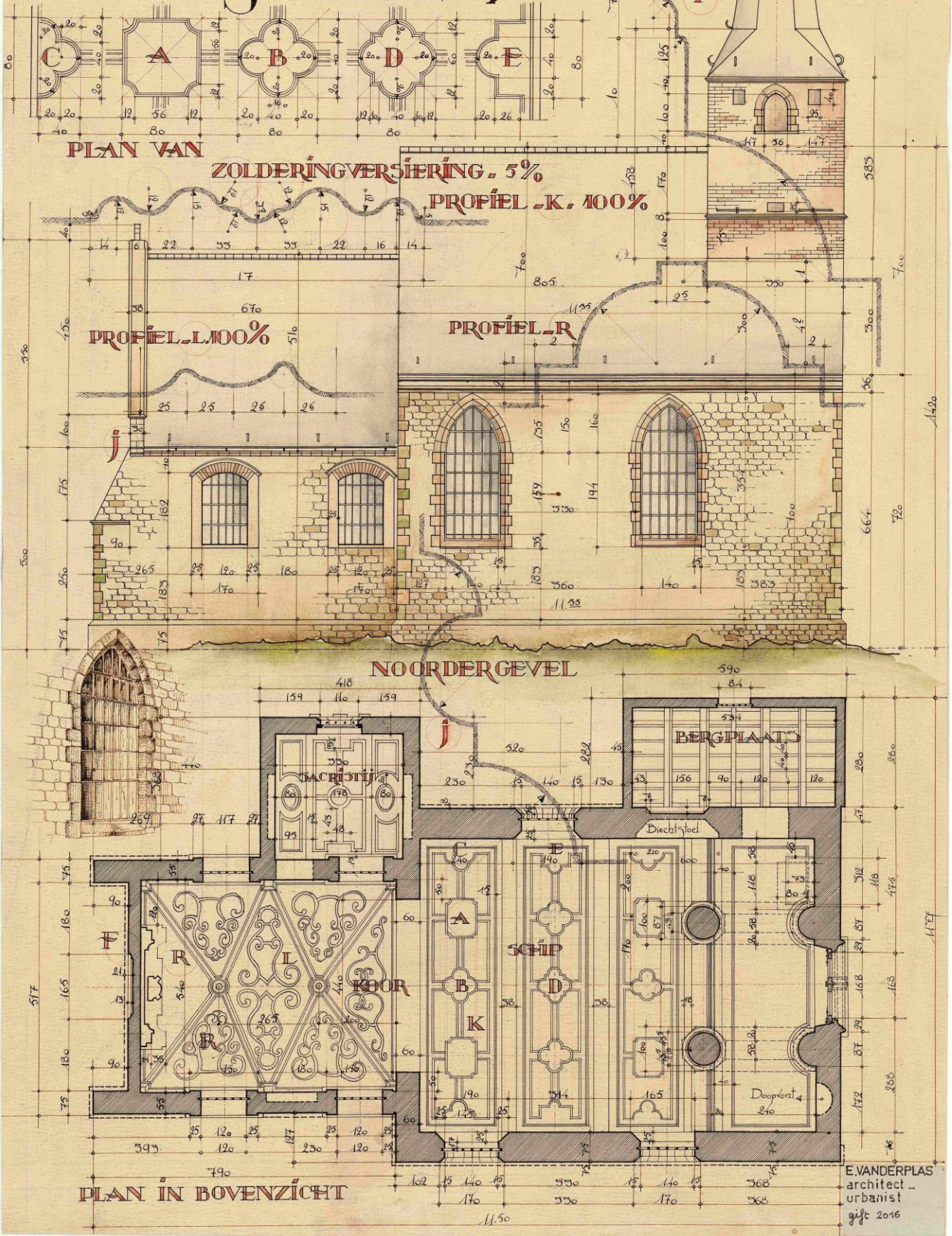
SCHAAL 2%

PROFIEL - 50%
KROONLIJST

KERK VAN OPHEM 1953

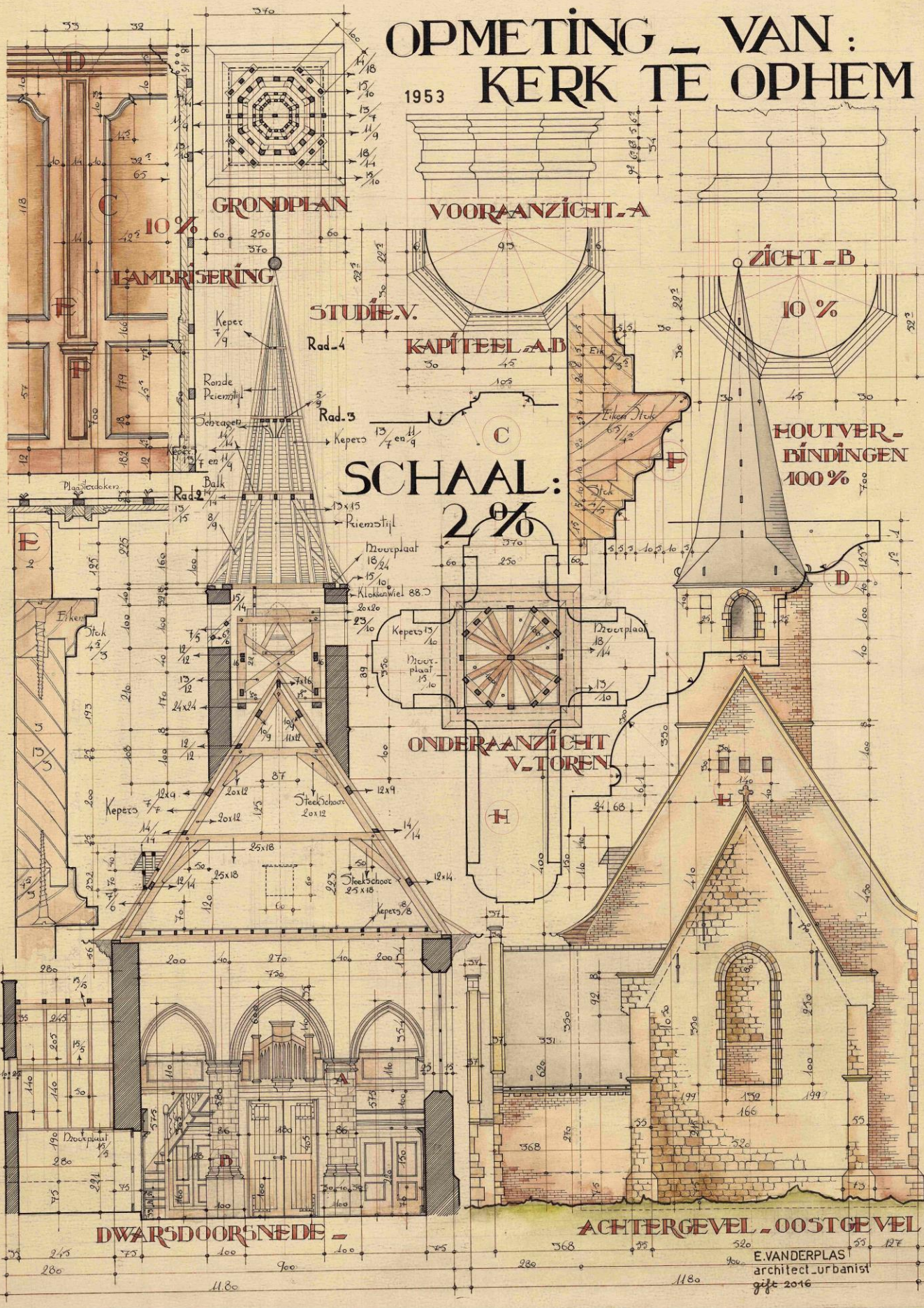
SCHAAL - 2%

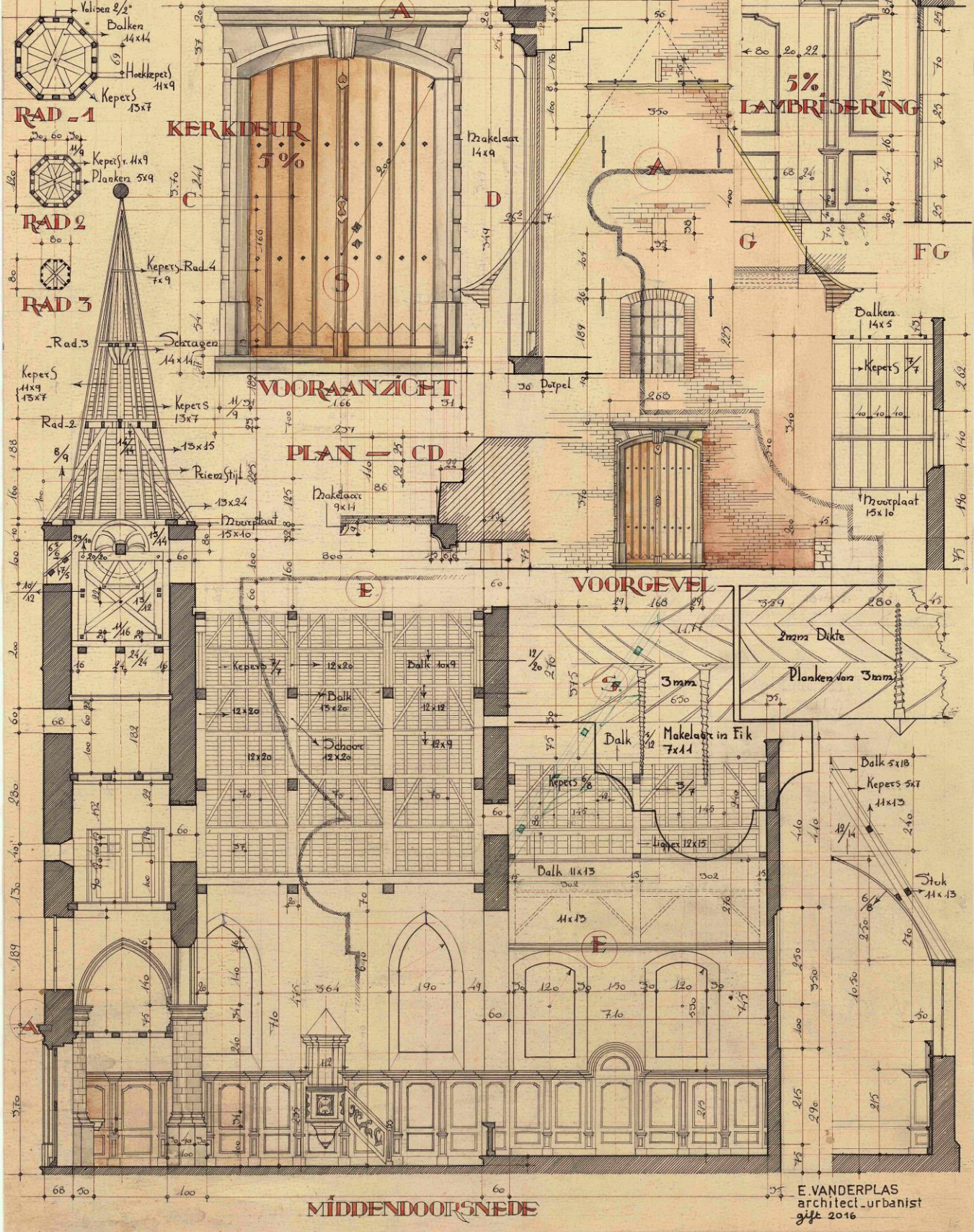
E. VANDERPLAS
architect -
urbanist
gift 2016

OPMETING - VAN : KERK TE OPHEM

1953

VOORGEVEL EN 1953 MIDDENDOORSNEDE

MIDDENDOORSNEDE

E. VANDERPLAS
architect_urbanist
gift 2016

DE KLOKKEN VAN WOLVERTEM EN HET DORP LEMBEKE

Marcel Slachmuylders

Algemeen Rijksarchief Brussel
Geheime Raad - vonnis van 7 december 1593
register nr. 674 – blz. 44-verso en 45-recto

Bij de Geheime Raad van de Koning werd door de schepenen en kerkmeesters van Wolvertem, in de naam van gans de bevolking een proces ingespannen tegen de Gemeente Lembeke. Het vonnis dat op 7 december 1593 in Brussel uitgesproken werd, bevat enige merkwaardige inlichtingen.

De feiten die tot het proces aanleiding gaven speelden zich af in het jaar 1578. In de loop van dat jaar kwamen enkele personen van Brussel naar Wolvertem en zeiden dat zij in uitvoering van een ordonnantie de klokken uit de toren moesten halen. De bewuste verordening is niet getoond of beschreven, maar zij zou volgens deze vreemdelingen inhouden dat in heel de streek alle klokken van alle kerken naar Brussel moesten gevoerd worden.

Aangezien de bevolking van Wolvertem weigerde gehoor te geven aan dit bevel, werden twee klokken door de personen uit Brussel uit de kerktoeren gehaald en naar beneden gelaten. Eén van deze klokken droeg een opschrift met haar naam "**Maria**" en ook het jaartal waarin zij vervaardigd was, te weten in het jaar **1352**.

Een tijd later hoorde men in Wolvertem zeggen dat hun Maria-klok in de toren van Lembeke opgehangen was. Men had echter de naam, het jaartal en mogelijk nog andere opschriften verwijderd.

Door de Wolvertemse gezaghebbers werd bij de hoogste autoriteiten klacht ingediend met de eis dat die van Lembeke hun klok zouden teruggeven en ze op eigen kosten en lasten opnieuw in de toren hangen. Ingeval van weigering hieraan gevolg te geven, eisten de Wolvertemenaren een behoorlijke schadevergoeding.

De mensen van Lembeke gingen in het verweer. Zij zeiden en schreven dat uit niets bleek dat hun klok van Wolvertem zou gekomen zijn en nog minder dat zij op strafbare wijze verworven werd. Er was immers vroeger een bevel uitgevaardigd om alle klokken van het platteland naar Brussel over te brengen.

De verweerders, eigenaars van een grote gebarsten of gebroken klok, zouden met de toenmalige verantwoordelijken overeengekomen zijn deze -mits een zeker bedrag te betalen in gangbaar geld- te vervangen door een andere van gelijke omvang.

Zij hadden geen weet van de herkomst van hun nieuwe klok, noch van de eigenaar, en dit gezien het groot aantal klokken in Brussel bijeengebracht was.

De verweerders vroegen dan ook dat de eis van Wolvertem nietig zou verklaard worden en dat de Wolvertemenaren zouden opdraaien voor de kosten van het geding.

"...Gelet op de replieken en de antwoorden hierop; gelet op de inlichtingen over de feiten ingewonnen en verstrekt door beide partijen; Gelet op het onderzoek door de bevoegde Commissaris op last van het Hof verricht in het dorp Lembeke; Gelet ook op de verklaringen van een meester-klokkengieter, als getuige verhoord, na onderzoek van de verwijdering van de opschriften op klok die in Lembeke hangt; Zijne Majesteit veroordeelt de verweerders om op hun kosten en lasten de klok waarvan kwestie aan de verzoekers terug te bezorgen."

De bestraffing voor het veranderen (verwijderen) van de datum op de klok, beschouwd als een vervalsing, wordt aan het oordeel overgelaten van de Raadsheer bevoegd voor financiële zaken. De verweerders worden bovendien veroordeeld tot de kosten van het proces volgens de maatstaven die gebruikelijk zijn in het Hof. Gedaan in de Geheime Raad, gehouden te Brussel op de zevende dag van de maand december in het jaar 1593.

Veu le proces pendant au Conseil Privé du Roy notre Sire, Entre les Eschevins Maistres de L'Eglise et communs manans du villaige de Wolverthem supplians d'une part, Et les Eschevins, Maistres de L'Eglise et manans de Lembek Rescribens d'aultre, Sur ce que lesdits supplians auroyent Remonstré, que en l'an XV C. septante huict, quelques ungz de la ville de Bruxelles se seroyent trouvez audit Wolverthem soubz umbre d'une ordonnance, par laquelle seroit esté commandé que toutes les cloches du plat pays seroyent portées en ladite ville, A laquelle ordonnance n'ayans lesdits de Wolverthem obeij, auroyent jecte de hault en bas de la tour de l'eglise dudit Wolverthem deux cloches, dont l'une seroit appellée Marie avecq inscription de la date quand elle fut faicte, portant l'an Mil trois Cens LII, Or comme ilz aviont entendu que ladite cloche seroit pendue sur la tour de l'eglise dudit Lembeke, Requeroient quil seroit ordonné ausdits Rescribens de Rendre aux supplians ladite cloche sous leurs fraiz et despens, demandans les despens de ceste instance en cas d'opposition,

Surquoy lesdits Rescribens auroyent Respondu quil ne se trouveroit que ladite cloche auroit appartenu ausdits supplians, ou qu'icelle seroit parvenue aux Rescribens par voye illicite, ains qu'estant commande que toutes les cloches du plat pays debvroient estre apportées en la ville de Bruxelles,

Rescribens ayans une grande cloche cassée ou Rompue se seroyent accordez avec ceulx qui lors commandoyent par change dicelle a une aultre d'assez semblable grandeur, en y joindant quelque somme d'argent comptant, sans prendre cognoissance d'ou ladite cloche venoit, ny a qui elle appartenoit pour le grand nombre des aultres cloches y estans appor-tez,

Concluans a tant que en Rejectant la Requete des supplians sur icelle devroit estre appostillé Nihil, avecq comdempnation de despens,

Veu les Replicques duplicques avecq les informations prises sur les faitz proposez d'une et d' aultre part,

Ensemble le besoigne du Commissaire faict par ordonnance de la Court audit villaige de Lembeke,

Et depuis la deposition d'ung Me. fondeur ayant este ouy apres visitation faicte de ladite cloche sur le changement de la date couchée sur icelle //

Sa Majesté Condempne lesdits Rescribens de Rendre aux supplians la cloche en question aux fraiz et despens desdits Rescribens,

Reservant au Conseillier fiscal son action au Regard du changement de ladite date comme espece de faulx contre ceulx la et ainsi quil trouvera convenir,

Si condempne Les Rescribens es despens de ce proces aux taux de la Court,

Faict audit Conseil Privé tenu a Bruxelles Le septiesme jour du mois de Decembre L'an XV C. Nonante trois.

DE OORSPRONG VAN WESTRODE

naar teksten van *Frans Meskens*
en *Michel Van den Broeck*
(januari 2015)

Een uitvoerige geschiedenis van Westrode beschrijven is moeilijk daar de parochie Westrode zeer jong is, en er dus geen oude parochiearchieven zijn waaruit we kunnen putten. Maar het gebied als woonplaats daarentegen is zeer oud. Tastbare bewijzen ontbreken evenwel.

Eerst iets over *de benaming Westrode* zelf: als "*weistroeë*" uitgesproken in het plaatselijke dialect.

In bepaalde akten van de 13de eeuw komen vermeldingen voor als "*Wersrode*", "*Wesrode*". En in "*Het Kaartboek van de 'Gemeente Wolverthem'*", opgemaakt door J.B. Van den Steen, komen we de schrijfwijze "*Weisrode*" tegen. Dit kaartboek dateert van 1821 maar steunt wel op oudere gegevens.

"*Rode*" betekent oorspronkelijk een woeste grond, ingenomen door heide en meestal bos dat voor ontginning in aanmerking kwam, om er min of meer vruchtbare landbouw- of weidegrond van te maken.

Daarom moesten de struiken en bomen worden gerooid. Rooien of roeien betekent uitrukken, uittrekken of 'uitdoen'. Deze woorden doen ons onwillekeurig denken aan een roei of roede als landmaat voor een bepaald stuk ontgonnen grond. Dat de bewoners van Westrode die aan landbouw of veeteelt deden, het niet onder markt zullen gehad hebben, bewijst nu nog de huidige structuur van de grond: zompig, moerassig.

Rode, als landschapsaanduiding is zeker niet vreemd in de omgeving. Denken we maar aan Sint-Brixius-Rode, Nieuwenrode en Rossem (Rothem afgeleid Rode-heim): een woonplaats op een ontgonnen stuk bos of "*rottering*" zoals de huidige bewoners sommige zompige delen van het dorp nog noemen.

Tot zover voor het woorddeel "rode".

Het eerste deel "*West*" zou kunnen duiden op "ten westen van", of een woongebied gelegen ten westen van een ontgonnen gebied. Maar laten we ons door deze bedenkingen niet misleiden.

In "*Wersrode*" zagen etymologen het woordje "*wers*" of "*wars*" wat in het Oud-Saksisch en in het Oud-Nederlands: slecht, kwaad of onvruchtbaar betekent. Wat heel toepasselijk is op Westrode.

Het laagst gelegen gehucht van Wolverthem, slechts 10 à 12 meter boven de zeespiegel, en waarvan de meest vochtige plaatsen de Varkensputten, de Mierenest en de Braam zijn.

Vandaag nog wordt het woord "*dwars*" uitgesproken als "*dweis*" in het dialect van Westrode.

Als besluit nemen we aan dat Westrode betekent: een '*rode*' van '*mindere kwaliteit*', van *geringe* of *kwade* uitbating.

In de toponymie zijn er voldoende littekens van deze eigenschap: *Lettelingen* (Petit-Enghien), *Kwaadmechelen* (het mindere), *Kleine Brogel*, (het mindere), *Wanrode* of *Wersrode*, (mindere, slechtere, kleinere, kwade), *Wersbeek* (dwars of dwèis), enz...

Wanneer is men nu met deze ontginning begonnen?

Tijdens de Romeinse en Frankische overheersingen bestond de omgeving van Wolverthem voornamelijk uit zware bebossing afgewisseld met moerassen en plekken heide.

Van Romeinse, Frankische of zelfs Keltische bewoning werden er tot nu toe in Westrode geen sporen gevonden.

En aangezien de Franken meestal in familie- of stamverband samenwoonden, mag de bewoning van het gebied Westrode eerder schaars worden genoemd vóór de ontginning ervan.

Dr. J. Verbesselt schreef in één van zijn werken "Het parochiewezen in Brabant tot de 13de eeuw" het volgende (Deel IV):

"Wolvertem kan in de 12de, 13de eeuw in twee welbepaalde delen ingedeeld worden. Wolvertem zelf met Meuzegem en een deel van Imde zijn sinds lang de vruchtbare akkers. Al het overige is nog bos en heide, op enkele uitzonderingen na.

Men spreekt in de eerste helft van de 13de eeuw nog voortdurend van het "nemus de Wolverthem", ook "Forest" geheten, dat op zijn beurt is onderverdeeld in verscheiden "silvea", aldus herhaaldelijk genoemd tussen 1215 en 1224. Nemus betekent bos met weiden (soms ook aanplanting). Silvae zijn bossen met meer kreupelhout en gewassen. Alleen "Novum Sartum" "Neuenroth" of Nieuwenrode -gedeeltelijk op Meise en Wolvertem gelegen- vormt hier sinds het einde van 11de eeuw een nieuw ontgonnen gebied dat de abdij van Grimbergen tussen 1140 en 1225 uitgebaat heeft tot een groot hof. Deze periode is belangrijk voor het rooien van het woud. In de oorkonde van Hendrik III,

hertog van Brabant, in 1251 gedateerd, wordt er melding gemaakt van nieuwe winningen en hoven.

Hierdoor verandert Wolvertem in de 12de en de 13de eeuw geheel van uitzicht."

De naam Westrode vinden we voor het eerst vermeld in een verkoop van een bos aan het klooster van Nieuwenrode, en het verwerven van cijnsgedebied door de abdij van Grimbergen.

"In mei 1245 verklaart Walterus de Sotteghem dat één van zijn leenmannen, Oliverus de Saventis, met zijn toestemming 9 bunder bos - cum silve, cum prati, cum terre- verkoopt aan de abdij.

Bij deze plechtigheid waren alle mogelijke rechtspersonen van Wolvertem aanwezig: de homines - leenmannen van Walter van Sotteghem; de zeven schepen van Wolvertem: Egidius van Weresrode, Arnoldus Coman, Johannes de Linthout, Godescalcus de Loveghem, Arnoldus Paita et Willelmus; de mansionari van Wolvertem, de heren van de abdij en de meier van de hertog."

"Het cijnsgebied werd in tweemaal verworven, nl. In 1227 en in 1247.

In 1227 verleent Walterus de Sotteghem een oorkonde waardoor hij 33 ½ bunder cijnsgoed verkoopt aan de abdij van Grimbergen, gelegen cum juxta Weresrode (Westrode), cum juxta Ingelmarsdike, in het Noorden van Wolvertem".

[Zie hierover "De toponymie van Wolvertem", van Marc Gillisjans]

Het is nog lang dat Westrode een uitstrekt bos- en heidegebied zal blijven .

Maar toch is het gebied onderhevig aan allerhande verkavelingen tussen de Heren of de Geestelijkheden (inzonderheid de kloosters of abdijen van Dielegem en Grimbergen).

De oudste rode-ontginning is ongetwijfeld Sint-Brixius-Rode, en toen er later een nieuwe ontginning ontstond noemde met het ter onderscheiding van het "oude" Rode, *Novum Sartum*, dit is Nieuw-Rode of met de verbuiging "Nieuwenrode", zoals men het heden ten dage nog noemt

Een tweede rooiingsperiode vindt maar plaats in 1686.

Waarschijnlijk is *Westrode* één van de laatste stroken die werden ontgonnen en bewoond.

Voor alle duidelijkheid: het Rode van 'Westrode' ligt ten noorden of ten noordwesten van de oude "Rode-toponiemen".

Moest het inderdaad gaan om een ten westen gelegen rooiing, had men zeker de bewoning "Westerrode" (zoals Westerlo, Westerschelde, enz...) geheten, of naar het voorbeeld van Nieuwen-Rode: Westen-Rode (zoals "Westenwind" en andere verbindingen).

Daarbij wordt in het dialect "west", west uitgesproken en niet 'weiës" zoals in 'weiëstroëë'.

Er werd tamelijk vroeg (16de -17de eeuw) een epenthetische 't' tussen geplaatst, zoals bij Nieuwenrode een 'd': in het dialect 'nuëvendroeë"

In de 13de eeuw is dikwijls sprake van de "Bosschen van Wolverthem".

De huidige restanten te Westrode van dit groot bosgebied zijn de Verkensputten, Stoppelenbos, Zesbunder en Leefdaelbos.

De hoeve "Klein Nerom" in de huidige Patattestraat is één de voornaamste van Westrode.

Zij was eertijds omwald.

Door de ontbossing rond deze hoeve ontstond de Boskant.

Hier gingen de landarbeiders en de enkele kleine boeren zich vestigen. Ondertussen werden er ook wegen getrokken tussen de hoeven van de woonkernen te Westrode, Boskant en Nerom.

Nog groter was de ontginning van de Zusters van de Roos van Jericho die te Brussel woonden en hier op de plaats van de A 12 een bijzonder grote hoeve uitbaatten: "Het Hof van Jericho", geheten.

[zie hierover : "De toponymie van Wolvertem", door Marc Gillisjans]

Westrode was in de 15de en 16de eeuw één bosgebied met drie open plekken: Westrode, Boskant en Nerom.

Westrode maakte van oudsher deel uit van de Parochie Wolvertem waarvan de priesters werden aangesteld door de abdij van Dielegem.

De "Grote Boshoeve" in de huidige Jan Hammeneckerstraat ontstond in de 17de eeuw, toen de bevolking sterk was toegenomen.

Ook de *Braamhoeve* was uit deze periode en ontboste de Verkensputten en de Mierennest ontstonden.

Naast de genoemde boerderijen vonden we in 1717 een herberg genaamd "In 't Hondsgat" en bewoond door een zekere Jan Mertens, die ter plaatse zijn bier brouwde.

[Zie hierover "Kroniek van het Hof genaamd « het Hondsgat » ", van Marc Gillisjans in Berla 105]

In 1846 stonden te Westrode, Boskant en Nerom 252 woningen.

Toen werd onderwijs gegeven in de Westrodestraat. Later werd er een nieuwe school gebouwd in de vroegere herberg "Van Caesbroeck". In 1872 werd er in de Patattestraat een gemeenteschool opgericht.

Rond 1870 werd in de Westrodestraat een windmolen opgericht. Tijdens de eerste wereldoorlog werd deze zodanig beschadigd dat hij in 1920 werd afgebroken.

DE OVERLIJDENSAKTE VAN KEIZERIN CHARLOTTA

Eric Van Baelen

Woensdag 19 januari 1927 overleed, na een op z'n minst bewogen leven, de toenmalige bewoonster van het kasteel van Boechout: prinses Charlotta van Saksen-Coburg-Gotha.

Dochter van Leopold I en zus van Leopold II, was ze ook even keizerin van Mexico geweest.

Haar leven is vrij uitvoerig beschreven van haar jeugd, haar korte maar turbulente periode in Midden-Amerika, tot de aftakeling naar haar levenseinde toe.

Maar net als bij iedere andere overledene moest er dus ook een akte van overlijden bij de dienst burgerlijke stand van de gemeente waar ze woonde geregistreerd worden.

Normaal gebeurde dit toen op voorgedrukte formulieren, enkele boven mekaar op een bladzijde, waar een ambtenaar en twee getuigen de gegevens in de open gedeelten vastlegden.

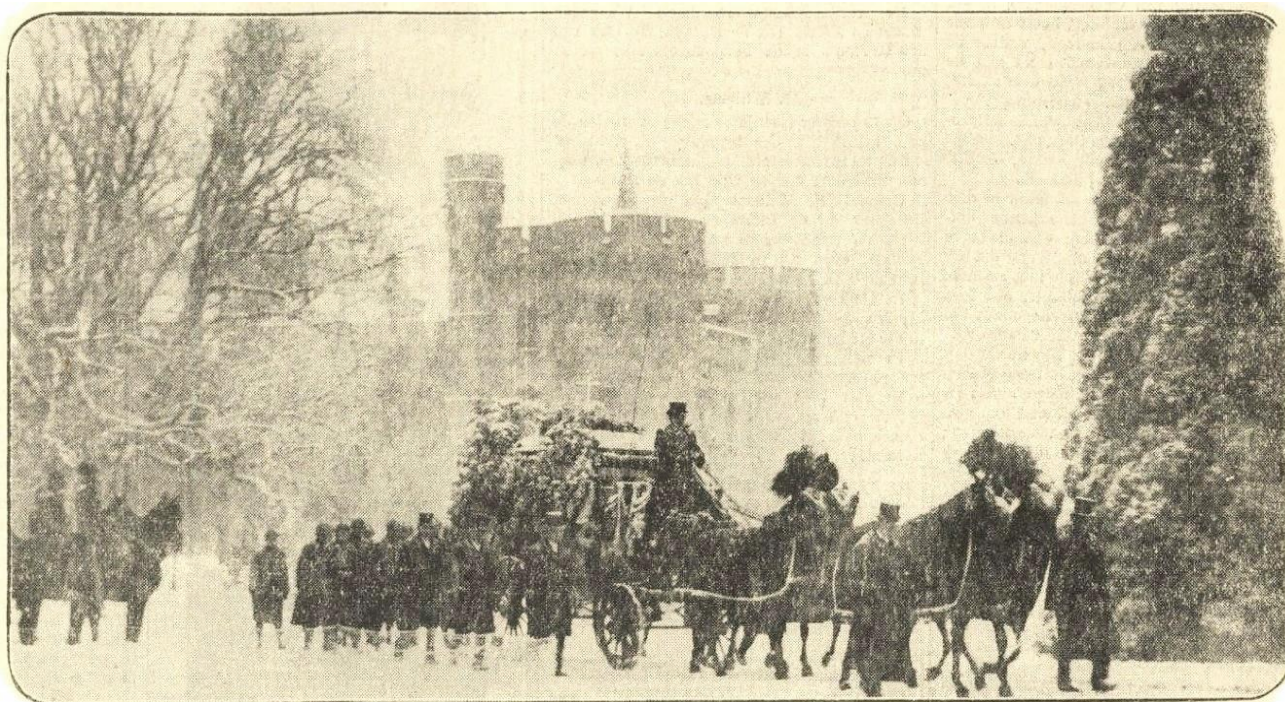
Vaak is dit een formaliteit en tegenwoordig is het zelfs meestal zo dat de begrafenisondernemer en een toevallige "getuige" de aangifte bij de burgerlijke stand afronden, vaak zonder dat er zelfs nog een familielid of kennis bij aanwezig is.

Voor iemand van haar positie in die toenmalige maatschappij liep het even anders... maar wie verwacht dat daar dan een mooi gekalligrafeerd document van zou gemaakt zijn, vergist zich: het was indertijd duidelijk zich met wat kunst-en-vliegwerk behelpen geblazen om de aangifte op papier te krijgen, inbegrepen enkele schrijffouten.

Voor deze akte nam de burgemeester van Meise zelf de taak van ambtenaar op zich en in plaats van de traditionele twee getuigen, kwamen er in dit geval liefst zes aan te pas. En niet van de minsten: de Minister van Justitie, de Eerste Voorzitter en de Procureur-Generaal van het Hof van Cassatie, de Groot-Maarschalk van het Koninklijk Hof, de Grootmeester van haar Huis en tenslotte de persoonlijke geneesheer van de overledene.

Charlotta overleed om zeven uur 's ochtends en diezelfde dag om drie uur 's namiddags hadden die zes personen, meestal uit Brussel, zich dus al in Meise verzameld om de officiële aangifte te doen.

Maar voor diegenen die dus nog de illusie mochten koesteren dat zelfs oud-keizerinnen in 1927 visueel indrukwekkende overlijdensakten kregen...

Haar begrafenisstoet die in een sneeuwstorm uit het kasteel van Boechout naar Laken vertrekt.

[foto uit: Haagsche Courant, nr. 13479, maandag 24.01.1927, 2de katern, blz. 1]

AKTE VAN OVERLIJDEN, Nr 6

~~Ten jare duizend negenhonderd zeven en twintig, den~~ **Den negentienden Januari**
~~om ... ure ... middag, zijn vóór Ons,~~ **negentien-honderd zeven**
en twintig te drie uur 's namiddag, maken ~~Ambtenaar~~
~~van den Burgerlijken Stand der Gemeente Meysse, Arrondissement Brussel, Provincie Brabant, verschenen~~
wij Jozef Puttemans, burgemeester Ambtenaar
~~oud van den jaren, beroep~~ **Burgerlijken** ~~wonende~~ **stand van**
de gemeente ~~van de overledene~~ **Meysse, na vaststelling**
de akte op ~~oud van het over-~~ ~~jaren, beroep~~ **lijden van**
~~wonende~~ **Hare Majesteit Keizerin** ~~van de overledene, dewelke ons~~
~~verklaard hebben dat~~ **Maria Charlotta Amelia Augusta**
Victoria Clementina Leopoldina Prinses
van België, Hertogin van Saksen, Prinses
van Saksen-Coburg Gotha, heden voormiddag
te zeven uur, overleden in het kasteel Van Bou-
chout te Meysse, aldaar metterwoon gehuis-
vesvestigd, oud zes en tachtig jaren zeven
maanden en twaalf dagen, geboren te Lae
ken; Weduwe van zijne Majesteit Ferdinand
Maximiliaan Jozef Aartshertog van
Oostennrijk Maizer van Mexico; dochter
van zijne Majesteit Leopold den Eerste, Joris
Christiaan Frederik Koning de Belgen
~~Na voorlezing dezer akte, in dubbel opgesteld, ontvangen te hebben~~ **Hertog van Saksen**
Prins van Saksen-Coburg-Gotha en
van Louiza Maria Theresia Charlotta
Prinses van Orleans, echtgenooten beiden
overleden. Op de aangifte van Paul Louis

AKTE VAN OVERLIJDEN Nr

~~Ten jare duizend negenhonderd zeven en twintig, den~~ **Adrien Henri Hymans**
~~om ... ure ... middag, zijn vóór Ons~~ **minister van Justitie**
een en zestig jaar oud, metterwoon geves- ~~Ambtenaar~~
~~van den Burgerlijken Stand der Gemeente Meysse, Arrondissement Brussel, Provincie Brabant, verschenen~~
tigd te Brussel; van Arthur Gabriel Theo-
~~oud~~ **dore Goddyn** ~~jaren, beroep~~ **eersten voor-** ~~wonende~~ **zitter van**
het Hof van ~~van de ... overledene, en~~ **verbreking een en zes-**
tig jaar oud ~~oud~~ **metterwoon** ~~jaren, beroep~~ **gevestigd te**
~~wonende~~ **Brussel; van Paul Louis Fran-** ~~van de ... overledene, dewelke ons~~
~~verklaard hebben dat~~ **cois Olivier Leclercq procureur generaal**
bij het Hof van Verbreking, drie en zestig
jaar oud, metterwoon gevestigd te Brussel; van
Jean Graaf de Merode, Groot-Maarschalk
van het Hof, twee en zestig jaar oud metterwoon ge-
vestigd te Brussel, van August Constant Jules Marie Baron
Goffinet, Grootmeester van het huis van Hare Majesteit Keizerin
Charlotta, negen en zestig jaar oud, metterwoon gevestigd te
Meysse en van Charles Marie Alphonse Verhage rustend geneesheer, genees-
heer van Hare Majesteit Keizerin Charlotta, zeven en zestig jaar oud metterwoon
gevestigd te Meysse. Van welke akte hun voorlezing werd gehouden, en
de verklaarders hebben met ons ondertekend met goedkeuring der door-
haling van al de woorden in druk in tegenwoordigen akt.
~~Na voorlezing dezer akte, in dubbel opgesteld, ontvangen te hebben,~~

[volgen zeven handtekeningen]

AKTE VAN OVERLIJDEN, N° 6

Ten jaer duizend negenhonderd seven en twintig, den ~~Des negen tienden Januari~~
om ~~om~~ ~~om~~ ~~middag~~ ~~middag~~ ~~middag~~ ~~zijn veer Om~~ ~~negentien~~ ~~Avonds zoven~~
en ~~four~~ ~~twintig~~ ~~de~~ ~~drie~~ ~~mit~~ ~~de~~ ~~namidag~~ ~~makes~~ ~~Ambtenaar~~
van den Burgerlijken Stand der Gemeente **Meysse**, Arrondissement Brussel, Provincie Brussel, verclaren
weg ~~toezel~~ ~~Puttemaans~~ ~~burgemeester~~ ~~ambtenaar~~
~~de~~ ~~waer~~ ~~den~~ ~~janer~~ ~~hooft~~ ~~burgerlijken~~ ~~stand~~ ~~van~~
~~de~~ ~~gemeente~~ ~~van~~ ~~de~~ ~~overledene~~ ~~Meysse~~ ~~ne~~ ~~vast~~ ~~stelling~~
~~des~~ ~~akte~~ ~~op~~ ~~om~~ ~~van~~ ~~het~~ ~~oer~~ ~~janer~~ ~~beroep~~ ~~lydars~~ ~~van~~
~~wonende~~ ~~Heere~~ ~~Maximilian~~ ~~Keizerin~~ ~~aan~~ ~~de~~ ~~overledene~~ ~~den~~ ~~om~~
verklarend hebben dat ~~Maria~~ ~~Charlotta~~ ~~Amalia~~ ~~Augusta~~
~~Victoria~~ ~~Clementina~~ ~~Leopoldina~~ ~~Prinzessa~~
~~van~~ ~~Belgie~~ ~~Herzogin~~ ~~van~~ ~~Sachsen~~ ~~Prinzess~~
~~van~~ ~~Sachsen~~ ~~Coburg~~ ~~Gotha~~ ~~heden~~ ~~voormidag~~
~~te~~ ~~zoven~~ ~~uur~~ ~~overleden~~ ~~in~~ ~~het~~ ~~huys~~ ~~van~~ ~~den~~
~~thout~~ ~~van~~ ~~Meysse~~ ~~aldaar~~ ~~metterwoon~~ ~~gemin~~
~~vest~~ ~~vestigd~~ ~~old~~ ~~zes~~ ~~en~~ ~~acht~~ ~~tig~~ ~~jaer~~ ~~seven~~
~~maanden~~ ~~en~~ ~~twalf~~ ~~dagen~~ ~~ten~~ ~~geboren~~ ~~te~~ ~~Leu~~
~~ven~~ ~~Widuwe~~ ~~van~~ ~~zjn~~ ~~Maximilian~~ ~~Terdinand~~
~~Maximilian~~ ~~Keizer~~ ~~acht~~ ~~herzog~~ ~~van~~
~~Deen~~ ~~schryft~~ ~~Maximilian~~ ~~Mexico~~ ~~dochter~~
~~van~~ ~~zjn~~ ~~Maximilian~~ ~~Keizer~~ ~~Leopold~~ ~~den~~ ~~eerste~~ ~~keizer~~
~~Opriks~~ ~~Keizer~~ ~~Frederik~~ ~~Koning~~ ~~der~~ ~~Saksen~~
~~die~~ ~~voorlesing~~ ~~dezer~~ ~~akte~~ ~~in~~ ~~dubbel~~ ~~opgesteld~~ ~~ontvangen~~ ~~te~~ ~~hebben~~ ~~Herzog~~ ~~van~~ ~~Sachsen~~
~~Prinz~~ ~~van~~ ~~Sachsen~~ ~~Coburg~~ ~~Gotha~~ ~~en~~
~~van~~ ~~Louiza~~ ~~Maria~~ ~~Theresia~~ ~~Charlotta~~
~~Prinzess~~ ~~van~~ ~~Orleans~~ ~~echtgenooten~~ ~~beiden~~
~~overleden~~ ~~Op~~ ~~de~~ ~~aangifte~~ ~~van~~ ~~Paul~~ ~~Louis~~

AKTE VAN OVERLIJDEN, N°

Ten jaer duizend negenhonderd seven en twintig, den ~~Des negen tienden Januari~~
om ~~om~~ ~~om~~ ~~middag~~ ~~middag~~ ~~middag~~ ~~zijn veer Om~~ ~~negentien~~ ~~Avonds zoven~~
en ~~four~~ ~~twintig~~ ~~de~~ ~~drie~~ ~~mit~~ ~~de~~ ~~namidag~~ ~~makes~~ ~~Ambtenaar~~
van den Burgerlijken Stand der Gemeente **Meysse**, Arrondissement Brussel, Provincie Brussel, verclaren
sig ~~de~~ ~~Brussel~~ ~~van~~ ~~Arthur~~ ~~Gabriel~~ ~~Geo~~
~~Frederik~~ ~~Goddyn~~ ~~janer~~ ~~beroep~~ ~~eerste~~ ~~oor~~ ~~afhande~~ ~~zitter~~ ~~van~~
~~het~~ ~~Hof~~ ~~van~~ ~~van~~ ~~de~~ ~~overledene~~ ~~en~~ ~~verbreking~~ ~~een~~ ~~en~~ ~~zes~~
~~tig~~ ~~jaer~~ ~~oud~~ ~~mit~~ ~~metterwoon~~ ~~janer~~ ~~beroep~~ ~~gevestigd~~ ~~de~~
~~woonde~~ ~~Brussel~~ ~~van~~ ~~Paul~~ ~~Louis~~ ~~Blau~~ ~~van~~ ~~de~~ ~~overledene~~ ~~ten~~ ~~alle~~ ~~om~~
verklarend hebben dat ~~Cois~~ ~~Olivier~~ ~~Leclercq~~ ~~procureur~~ ~~generaal~~
~~by~~ ~~het~~ ~~Hof~~ ~~van~~ ~~Verbreking~~ ~~die~~ ~~en~~ ~~zes~~ ~~tig~~
~~jaer~~ ~~oud~~ ~~mitterwoon~~ ~~gevestigd~~ ~~te~~ ~~Brussel~~ ~~van~~
~~Leers~~ ~~Graaf~~ ~~de~~ ~~Meerde~~ ~~groot~~ ~~maarschalt~~
~~van~~ ~~het~~ ~~Hof~~ ~~te~~ ~~Wien~~ ~~twee~~ ~~en~~ ~~zes~~ ~~tig~~ ~~jaer~~ ~~oud~~ ~~metterwoon~~ ~~ge~~
~~vestigd~~ ~~te~~ ~~Wien~~ ~~van~~ ~~Augustin~~ ~~Constant~~ ~~Julien~~ ~~Marie~~ ~~Sabon~~
~~Opriks~~ ~~Grootmeester~~ ~~van~~ ~~het~~ ~~Hof~~ ~~van~~ ~~Wien~~ ~~Maximilian~~ ~~Keizerin~~
~~Charlotta~~ ~~reger~~ ~~en~~ ~~zes~~ ~~tig~~ ~~jaer~~ ~~oud~~ ~~metterwoon~~ ~~gevestigd~~ ~~de~~
~~Meysse~~ ~~en~~ ~~van~~ ~~Charles~~ ~~Marie~~ ~~Alphonse~~ ~~Verhaeghen~~ ~~gouverneur~~ ~~gemees~~
~~heer~~ ~~van~~ ~~Heere~~ ~~Maximilian~~ ~~Keizerin~~ ~~Charlotta~~ ~~reger~~ ~~en~~ ~~zes~~ ~~tig~~ ~~jaer~~ ~~oud~~ ~~metterwoon~~
~~gevestigd~~ ~~de~~ ~~Meysse~~ ~~van~~ ~~welke~~ ~~acht~~ ~~hun~~ ~~notte~~ ~~zigtig~~ ~~werd~~ ~~gehanden~~ ~~en~~
~~de~~ ~~verklarend~~ ~~hebben~~ ~~mits~~ ~~om~~ ~~onder~~ ~~tkenend~~ ~~mit~~ ~~gevestigd~~ ~~in~~ ~~door~~
~~heling~~ ~~van~~ ~~al~~ ~~de~~ ~~woorden~~ ~~in~~ ~~druck~~ ~~in~~ ~~tegenwoordigen~~ ~~act~~

~~Die voorlesing dezer akte, in dubbel opgesteld, ontvangen te hebben~~
Paul Heyman A. Goddy J. Heuvelmans
J. Goddyn J. Heuvelmans
J. Goddyn J. Heuvelmans

uit: *het Weekblad van Maldeghem* 17.10.1909

WEERAL MOORDEN.

Te Meysse.

Maandag morgen werd de gemeente Meysse in opschudding gebracht door de ontdekking van eene schrikkelijke misdaad.

Zondag was het kermis en 's nachts werd een jongeling vermoord door een landbouwwerkman van Grimbergen. Te oordelen naar de eerste inlichtingen zou er eene liefdeskwestie in 't spel geweest zijn.

Op korten afstand van den eigendom van prinses Charlotte, woont de geneesheer van het paleis, M. Debrou. De meid was rond 7 uren aangegaan en in de Dreven zag zij in een gracht eenen manspersoon liggen. Een brouwersknecht kwam daar juist voorbij en het meisje wees hem de man. De brouwersknecht daalde in den gracht en vond het lijk van eenen jongen bezetter Broeckmans genoemd, wonende te Grimbergen.

Het slachtoffer was den schedel verbrijzeld en scheen ook messteken in de zijde bekomen te hebben. Eenige bebloede splinters ter plaatse gevonden, duiden aan dat Broeckmans met eene klomp hout moet doodgeslagen zijn. De meid liep onmiddellijk den veldwachter verwittigen en deze ontbood de gendarmerie van Wolverthem. Het lijk werd naar het gemeentegasthuis gedragen. De gendarmen waren spoedig ter plaats en de bevelhebber opende een onderzoek in afwachting der komst van het parket.

De commandant vernam dat Broeckmans verkeerde met een meisje waarop een landbouwwerkman uit Grimbergen het ook gemunt had. Uit de ingewonnen inlichtingen schijnt te blijken dat deze laatste de aanvaller zou geweest zijn. De gendarmen hebben hem aangehouden en naar Wolverthem overgebracht. Het is zekere Jan de Rooze, hij heeft volledige bekentnisse gedaan en gezegd gehandeld te hebben uit minnennijd. Hij heeft geen berouw over zijne daad.

uit : *de Vooruit* 20.10.1919

Wolverthem.

Brand – Gister is brand uitgebroken, men weet niet hoe, in de pachthoeve der echtgenoten Van Riet, op het gehucht “ Westrood “.

De dorpingen kwamen bij het eerste noodsein toegelopen en richtten de reddingswerken in. Niettemin zijn het woonhuis en al de afhankelijkheden met geheel den inboedel de prooi der vlammen geworden.

uit: *het Nieuwsblad van Geel* 28.02.1903

Wolverthem.

Zondag werd alhier in het veld een gekwetste gevonden, de genaamde Frans Vanopstal, 23 jaar oud. Men droeg hem in een naburig huis binnen en de gendarmerie werd verwittigd.

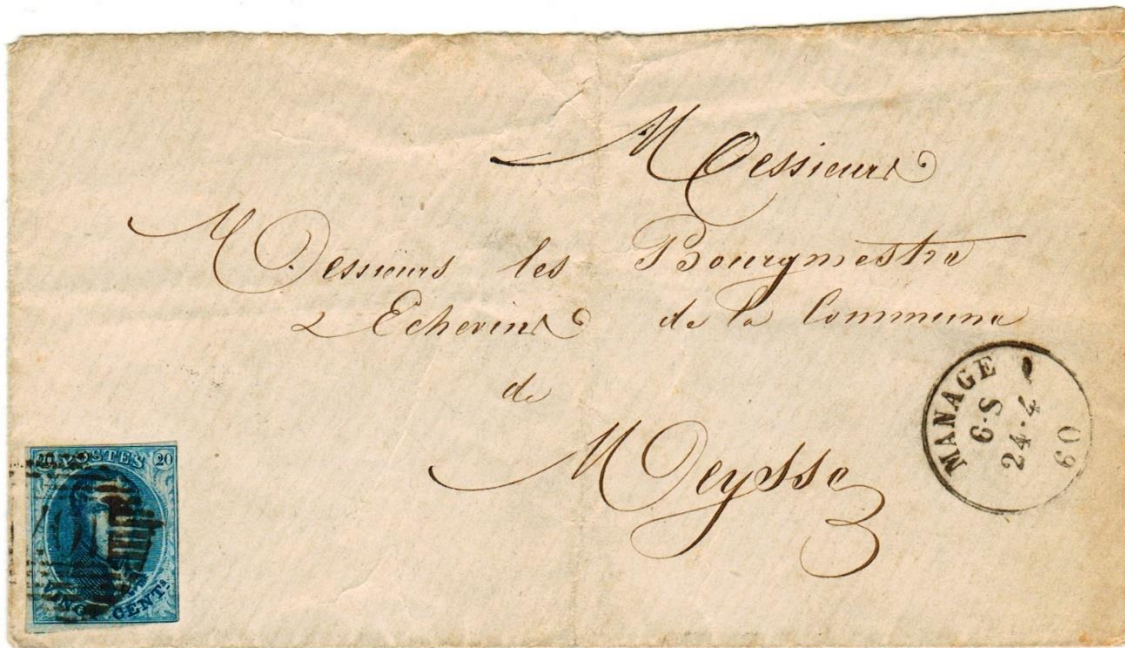
Vanopstal vertelde dat hij, zaterdag nacht op strooptocht zijnde, door een gewerschot getroffen werd. De wildstrooper had den bil door een kogel gebroken ; men heeft den kogel niet kunnen uithalen.

In den namiddag werd Vanopstal naar het Sint Jansgasthuis, te Brussel gevoerd. Het parket is hem 's avonds nog komen ondervragen, doch kon van hem geene bijzonderheden vernemen.

Een onderzoek is geopend. Vanopstal en een zijner makkers hebben jachtwachters ontmoet en op deze geschoten. De wachters maakten dan ook gebruik van hunne geweeren en talrijke schoten werden gewisseld. Toen het geweervuur ophield, waren de wildstroopers verdwenen; zij hadden een lichtbak en ander voorwerpen achtergelaten. De eene, Vanopstal, gekwetst zijnde, was achter een bosje gevallen; de andere was naar huis gevluht.

Vanopstal heeft zijnen medeplichtige verklapt en deze is op zijn beurt aangehouden.

Maandag morgen werd hij in het gevang van Sint Gillis opgesloten. Wanneer Vanopstal aan de beterhand zal zijn, zal hij van 't gasthuis naar de ziekenzaal van 't gevang overgebracht worden.

Briefomslag, op 24.04.1860 vanuit Manage naar het schepencollege van Meise verstuurd. Een adressering in een handschrift dat we vandaag niet meer in de bus krijgen... (aangebracht door Annie Vranckx, uit de nalatenschap van Sylvie Haeck 1904-1986)

ADDENDUM

DE ONTBREKENDE SCHAKEL IN HET VERHAAL VAN « IN DE RUE DES BOUCHERS »

In nr. 108 beschreven we de wortels van het Meisielied van “de Meisekes” en gingen zo via Johan Verminnen terug in de tijd naar de oorsprong bij Jan De Baets.

Maar het bleef onduidelijk waar of hoe Johan Verminnen dat oude liedje opgepikt had.

Vermits Jan De Baets overleed toen Verminnen amper twee jaar oud was, kan het geen rechtstreekse, persoonlijke band zijn geweest die speelde. Had hij misschien dat liedje tijdens z’n zwerftochten in de straten van Brussel gewoon ooit eens ergens “opgeraapt”?

Een late vondst heeft de link aan het licht gebracht...

Enkele maanden voor z’n overlijden gaf **Antoine Demol** (Anderlecht 08.11.1924 - Jette 21.11.1989) een lang interview over zijn leven en herinneringen aan het tijdschrift “Deze Week In Brussel” (09.08.1989).

Antoine Demol was z’n hele leven journalist bij het dagblad “Het Laatste Nieuws”, maar verwierf vooral bekendheid als een bezieler, bestuurslid en voorzitter van heel wat culturele en folkloristische verenigingen in het Brusselse.

Minder bekend, maar zeker zo belangrijk, was het feit dat hij ook heel wat mondelinge geschiedenis en volksgebruiken in kronieken vastlegde.

En in dat bewuste interview lezen we:

[...]

DWIB: U maakte ook reportages voor de krant?

DEMOL: Ook ja. Tijdens één van die reportages heb ik ooit de weduwe van de Brusselse straatzanger Jan De Baets bezocht. Zij schonk mij al de uitgaven van de Brusselse liederen, en ik gaf ze aan Johan Verminnen. Daaruit heeft hij “La Rue des Bouchers” gezongen.

[...]

E.V.B.

Een degelijke werking van onze VZW garanderen, het kost allemaal handenvol geld.
En het lidgeld alleen dekt deze kosten natuurlijk niet.

Daarom zijn we onze sponsors, die ons financieel en logistiek willen steunen, zeer erkentelijk.

Interesse om ons gezamenlijk erfgoed ook een hart onder de riem te steken?

Of gewoon te tonen dat je de doelstelling van onze kring een warm hart toedraagt?

Neem dan gerust contact op met ons via erfgoedberla@live.com

Als sponsor word je een heel jaar lang op onze website, in al onze publicaties en in al onze nieuwsbrieven en flyers vermeld. En die hebben momenteel een oplage hebben van meer dan **1300 emailadressen**.

Bijkomend worden er tot **300 papieren exemplaren** van dit alles bij vrije beroepen, rusthuizen, culturele centra, in het gemeentehuis en bibliotheek enz. verspreid.

Vanaf een sponsoring van € 100 is de sponsor vrij om een banner of een reclamebord op een van onze jaarlijkse evenementen te zetten. We vragen wel dat de sponsor dan zelf instaat voor de aanlevering en de plaatsing. En ter info: tijdens het jongste evenement - de opendeurdag van het "oud-gemeentehuis van Wolvertem" - waren er maar **liefst 600 bezoekers!**

Als kers op de taart kan bij sponsoring vanaf € 100 de opmaak gratis door onze graficus gedaan worden, wordt er ook een rechtstreekse doorklikmogelijkheid of QR naar jouw eigen website voorzien. Voor de kleinere kaders moet je zelf een in te scannen lay-out of een elektronische versie te bezorgen.

We leveren natuurlijk een betalingsattest af dat je voor inbreng in de algemene onkosten van jouw bedrijf kan gebruiken.

Op de volgende pagina vind je prijzen en formaten.

Jan, Dirk, Hedwig
Het Berla-sponsorteam.

**SPONSORS
GEZÖCHT**

M timaya

BROOD EN BANKETBAKKERIJ

Hoogstraat 87 - 1861 Wolvertem
02 310 55 68 - bartdenbakker@telenet.be

Van Ossel

Keukens, badkamermeubelen & inbouwkasten

Wilgenlaan 17 bus1
1861 Wolvertem (Meise)
Tel: 02/269.91.02
E-mail: van.ossel.keukens@telenet.be
www.vanosselkeukens.be

ilwa

*speciaalzaak sinds 1912
voor alcoholische dranken,
rookwaren en geurlampen*

HUIS WILLEMS

**Sint-Amandstraat 9
1853 Strombeek-Bever**
tel. 02.267.78.90

D en beiaard

TAVERNE - RESTAURANT

keuken open van 12u tot 22u - woensdag gesloten - open op feestdagen
Brusselsesteenweg 48 - 1860 Meise - 02 269 70 04

Banden Roelants

Merchtemsesteenweg 154

1861 Wolvertem (Meise)

Tel: +32 (0)2 269 11 99

Fax: +32 (0)2 269 62 11

E-mail: info@bandenroelants.be

Aanbevolen door
leasingmaatschappijen

personen- en vrachtwagenbanden | wieluitlijning | motor- en competitiebanden | batterijen | alu velgen

Berla

erfgoedkring vzw

Uw oude filmcassettes laten digitaliseren?

vespaman@live.be - 0478 73 25 70

POORTEN

- ONZE POORTEN
- KLASSIEKE SIERPOORTEN
- MODERNE SIERPOORTEN
- INDUSTRIËLE POORTEN
- AUTOMATISATIE POORTEN
- POORTOPENERS
- PARLOFOON EN VIDEOFOON
- SHOWROOMMODELLEN
- INBRAAKWERENDE POORTEN
- VACATURES

AFSLUITINGEN

- AFSLUITINGEN
- HEKKEN
- SIERHEKWERK
- SMEEDWERK

Poortcenter | Preenakker 15 | 1785 Merchtem | Tel: 052 33 75 60 | info@poortcenter.be

Werkgroepen

Wil je deelnemen aan één van onze werkgroepen? Wil je zelf een werkgroep oprichten rond een bepaald thema? Laat het ons weten door het formulier in te vullen op: <http://goo.gl/VrNPCy>

facebook

Bezoek onze Facebook pagina,
je vindt ze op <https://www.facebook.com/erfgoedberla>

Interesse?

Je kan het formuliertje met je kandidatuur met de post sturen
of deponeren in de brievenbus Brusselsesteenweg 44 bus 1 aan de BIB te 1860 Meise.

Naam: _____ GSMnr: _____

Straat: _____ Nr: _____ Te: _____

Email: _____ @ _____

Losse medewerker? ☐	Vaste medewerker? ☐	Sponsoring? ☐	Website maken? ☐
Facebook maken? ☐	Foto's nemen? ☐	Archiveren? ☐	Brochure maken? ☐
Foto's scannen? ☐	Weblog maken? ☐	Organiseren? ☐	Teksten schrijven? ☐
Deelnemen vergaderingen? ☐	Documenten inscannen? ☐	Gewoon meehelpen? ☐	Rondleiding geven? ☐

Hieronder vind je misschien werkgroepen waar je bij wil aansluiten?

Algemene werkgroepen

- Archivering: Historisch archief
- Archivering: Inzamelen en digitaliseren
- Archivering: Kunstschaten
- Archivering: Verenigingsleven
- Marketing en vormgeving
- Tijdschrift en nieuwsbrief
- Praatcafé
- Organisatie evenementen
- Familiekunde
- Archeologie
- Toponiemen
- Monumentenzorg
- VZW Rechtspersoon
- ICT
- Contact met andere gemeentes
- Subsidiëring
- Fondsenwerving

Wergroepen rond specifieke onderwerpen

- Familie Bulthé (Vliegtuigbouwers)
- Vrije radio's
- IJskelders
- Zelf een werkgroep voorstellen

Omschrijving

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Wergroepen rond de verschillende leefgemeenschappen

☐ Amelgem	☐ Nerom
☐ Eversem	☐ Oppem
☐ Hasselt	☐ Rossem
☐ Imde	☐ Sint-Brixius-Rode
☐ Limbos	☐ Slozen
☐ Meise	☐ Westrode
☐ Meuzegem	☐ Wolvertem

Weet nog niet maar word graag op de hoogte gehouden via email Per post

Uw KBC-Verzekeringsagent, altijd een stapje voor!
Welkom bij KBC Verzekeringen

Zakenkantoor Van Campenhout te Wolvertem

VEILINGLAAN 12 - 1861 WOLVERTEM
T.+ 32 2 269 33 02 - F.+ 32 2 269 06 06

wim.van.campenhout@verz.kbc.be

<https://www.kbcagent.be/zvc>

Wij helpen u graag

- ▶ Verzekeringen voor u als particulier
- ▶ Verzekeringen voor uw beroepsleven en voor ondernemingen

4 redenen om klant te zijn bij KBC

Kies de zichtrekening die het best bij je past

Van gratis tot heel veel extra's. Open nu online en je krijgt dadelijk je rekeningnummer.

Simuleer je hypothecaire lening

Bereken in 2 minuten hoeveel je woonkrediet of hypothecaire lening kost.

Advies nodig? Op kantoor en...bij je thuis

Advies nodig en geen tijd om naar je kantoor te gaan? Met (video) chat staan onze experts voor je klaar tot 22 uur en op zaterdag tot 17 uur!

Wat is KBC Mobile?

Dé referentie in de banksector. Al meer dan een 600.000 klanten gebruiken KBC Mobile voor hun banktransacties. Download KBC Mobile nu!

KBC BANK WOLVERTEM
STATIONSTRAAT 2A 1861 WOLVERTEM

Els Verbruggen, kantoordirecteur 02 272 45 10

Onze nieuwe openingstijden

maandag	9u00 - 12u30
dinsdag	9u00 - 12u30
woensdag	9u00 - 12u30
donderdag	9u00 - 12u30
vrijdag	9u00 - 12u30

Op afspraak

maandag	9u00 - 18u00
dinsdag	9u00 - 18u00
woensdag	9u00 - 18u00
donderdag	9u00 - 18u00
vrijdag	9u00 - 18u00

Advies op afstand (telefoon-mail-videochat) kan voor particuliere klanten ook via het Regionaal Adviescentrum:

Regionaal Adviescentrum Vlaams Brabant - elke werkdag van 8u tot 22u & elke zaterdag van 9u tot 17u

Tel.: 016 43 13 60 vlaams.brabant@kbc.be kbc.be/videochat